

A tárgyalóterem nyilvánossága

„Demokratikus jogállamban korlátlan és korlátozhatatlan hatalom nincs”¹

I. Szimbólumok

A tárgyalóterem nyilvánossága egy szimbolikus fogalom, amely szűk értelemben a bíróság nyilvános tárgyalását, tág értelemben az igazságszolgáltatás átfogó működésének nyilvánosságát jelenti, jelentősége pedig az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzésében jelentkezik. A demokrácia alapvető elvei közé tartozik, hogy folyamatos garanciákat épít ki a hatalom koncentrációjával szemben. A kontinentális jogrendszerekben a hatalommegosztás képezi ennek elméleti alapjait, míg az angolszász jogrendszerek, a checks and balances (fékek és egyensúlyok) elméletében foglalják össze a hatalomgyakorlás korlátainak alapvető szabályait. Fontos kiemelni, hogy a két elméleti alap tisztán a világon sehol nem valósult meg.

A Magyarországon tapasztalható jelenlegi folyamatokat dr. Paczolay Péter akként fogalmazta meg, hogy „az elmúlt évtizedek politikai fejlődésében a hatalom megosztásnak a felvilágosodás idején kidolgozott modellje jelentősen átalakult. A végrehajtó és a törvényhozó hatalom (részben a parlamenti rendszer logikájából fakadóan) ma már egyetlen hatalmi blokkot képez. Ezzel a hatalmi blokkal szemben gyakorlatilag a bírói szervezet képezi/képezheti egyedül az ellensúlyt. Az Alkotmánybíróság már egy 1993-as döntésének indokolásában rámutatott, hogy a törvényhozó és a végrehajtó hatalom elválasztása ma lényegében a hatáskörök megosztását jelenti a parlament és a kormány között, melyek politikailag összefonódtak. A bírói hatalom sajátossága ilyen körülmények között az, hogy a másik két politikai jellegű hatalmi ággal szemben állandó, és semleges, még akkor is, ha a politikai programokat megvalósító törvényeket és rendeleteket alkalmazza.”²

A bírói hatalom nyilvánvaló korlátját képezi tehát, hogy nem veheti át a törvényalkotó és a végrehajtó hatalom feladatát. Igaz ez akkor is, ha „a bírói jog megengedhetőségéről nem lenne

---

¹ 28/1995.V.19. AB határozat – (előadó alkotmánybíró dr. Kilényi Géza)

² A bírói függetlenség, a tisztességes eljárás és a politika – Összehasonlító jogi tanulmányok – Szerkesztette Badó Attila Gondolat kiadó Budapest, 2011., Paczolay Péter az Alkotmánybíróság elnöke Előszó, 9. oldal lásd még 38/1993. AB határozat

lehetséges vitatkozni a bírói jog létezésének elismerése nélkül”³ Hasonlóan fontos korlátja a bírói hatalomnak emellett a nyilvánosság biztosítása, amelyben kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a médiának, amely képes arra, hogy a minél szélesebb nyilvánosságot tudja biztosítani. Ennek köszönhető az is, hogy sokan a médiát jelenleg a negyedik hatalmi ágnak tekintik. A negyedik rend (fors es thet) jelentősége megkérdőjelezhetetlen, annak ellenére, hogy vonatkozásában hagyományos hatalomgyakorlást nem tapasztalunk, azonban működése rendkívül meghatározó. Emiatt lehet az is, hogy dr. Borbély Zoltán volt ügyészségi sajtószóvivő akként nyilatkozott, hogy „a sajtó nem is a negyedik, hanem a második hatalmi ág, sőt az újságíróra nem ellenségként kell tekinteni akkor, amikor kényes kérdést tesz fel, mert neki az a dolga”⁴. A sajtó hatalmi szerepének hangoztatása helyett én fontosabbnak tartom a demokratikus közvélemény kialakításában játszott szerepét, a tájékoztatás és az információáramlás során kifejtett tevékenységét, ezzel együtt hatalmi ággként történő kiemelését indokolatlannak vélem.

II. Jól látszani

1. Kinek is fontos?

Arra is fel kívánom hívni a figyelmet, hogy a témában készült munkák nagy része az igazságszolgáltatás működésének nyilvánosságát abból a szemszögből vizsgálja, hogy az állampolgárok, illetve a hozzájuk vezető kitüntetett csatorna, a média, milyen jogosítványokra tarthat igényt. Ennek során a jellemzően feltett kérdés, hogy az emberek mennyire ismerhetik meg a bírósági munka menetét, annak részleteit.⁵ A nyilvánosságnak természetesen van szerepe a bírói munka ellenőrzésében, azonban megfigyelhető egy új igény is, amely kifejezetten a bírói kar részéről jelentkezik. Ez pedig az, hogy a bírói kar egyre inkább szeretné megmutatni működésének jelentőségét. Szeretné partnerként kezelni a tág értelemben vett sajtót, azért, hogy az állampolgárok számára meg tudja mutatni munkájának fontosságát és professzionalizmusát. Ennek indoka, hogy az egész társadalomban megfigyelhető egyfajta tekintélyvesztés. A mai emberek már máshogyan tekintenek egy tanárra, egy rendőrrre vagy akár a papságra. Egyre többször hallani olyan tartalmú

---

3 Dr. Darák Péter előadása: „A belső bírói fórumok, az oktatás és az informális csatornák szerepe az ítélkezési gyakorlat egységesítésében” http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/darakp_eloadas.pdf

4 <http://www.mifocink.com/?p=5320>

5 Adjatok nekem bírákat, aminőket akartok, legyenek hanyagok, legyenek részrehajlók, legyenek megvesztegetve, legyenek ellenségeim, nem bánom: csak azt engedjétek, hogy semmit se tehessenek másként, csak a közönség szeme előtt” – mondta az igazságszolgáltatás nyilvánosságáról Kossuth Lajos, Pesti Hírlap, 1841.
http://epa.oszk.hu/02300/02334/00014/pdf/EPA02334_Fundamentum_2004_01_063-090.pdf

kritikákat, amelyekből megállapítható, hogy ezek a korábban köztisztelőben álló hivatások egyre élesebb és bántóbb kritikákat kapnak. Ez a folyamat figyelhető meg a bírói karral szemben is. A tekintélyvesztés folyamatának megvizsgálása során levonhatóak azok a következtetések, hogy egyáltalán nem a bírói munka színvonalának csökkenésére vezethető vissza, hanem sokkal inkább a bíróságok külső kommunikációit kell erősíteni ahhoz, hogy a szervezet eddigi szerepét úgy tudja betölteni, hogy megfelelő társadalmi tekintély is társuljon hozzá.

2. Érdekellentétek

A média és az igazságszolgáltatás gyakran kerül érdekellentétes pozícióba. Ennek eredménye, hogy szükségszerűen alakulnak ki konfliktusok az érdekeltérések okán. Az is tapasztalható, hogy számos jogszabály tartalmaz részletszabályokat a bírósági nyilvánossággal kapcsolatban, amelyek azonban nem tekinthetők egységes elvi alapon készült jogszabályhelyeknek. Ezért is merült fel igényként az igazságügyi adatkezelésről, és a bírósági tájékoztatásról szóló törvénytervezet előkészítése, amelyen az OBH Kommunikáció Munkacsoportja dolgozik. Ennek előzetes egyeztetéséhez írott vitaanyagban az első gondolat a következő, „a bíróságok igazságszolgáltató tevékenysége szükségszerűen kerül kapcsolatba azzal a személyes és közérdekű adatokat is magában foglaló információs rendszerrel, amely az államot és a társadalmat nélkülözhetetlen tényezőként szövi át. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy az egyes eljárások tárgyát képező jogviszonyok eleve ráépülnek az e rendszer alapját jelentő adatbázisokra, és azokkal végleg együtt maradnak. Ennek eredményeként a bírósági eljárásokban az összes társadalmi, gazdasági és közhatalmi jogviszonyokban kezelt adat megjelenhet, ami egyidejűleg eredményezi az adattal érintkező bíróság adatkezelési pozícióját is, mivel az adatbázisok technikailag és fizikailag is különválnak a valóságbeli forrásaiktól, ezért a kezelt adatok tértől, időtől és az érintett akaratától függetlenül a nyilvántartó bíróság számára rendelkezésre állnak. Ezekről az ügyfelek, más hatóságok, illetve a médiaszolgáltatók számára a bíróságok működésének átláthatósága biztosítása érdekében, tájékoztatást kell adni. Ez a speciális helyzet az igazságügyi adatkezelés legmagasabb szintű, önálló jogi szabályozását indokolja”⁶.

3. Egységes jogszabályi keretek

Az önálló jogi szabályozás, amely a bírósági nyilvánosságról szóló rendelkezések teljes körét

---

6 <http://birosag.hu/nyilvanossag/az-igazsagugyi-adatkezelesrol-es-birosagi-tajekoztatasrol-szolo-torvenytervezet>

felőleli, lehetőséget teremt arra, hogy egységesen megismerhetőek legyenek a nyilvánosság számára elérhető adatok köre, koncepcionálisan újra fogalmazásra kerüljenek a bíróságok számára a sajtóval kapcsolatos fogalmak, mivel tapasztalható az igazságszolgáltatás részéről olyan vélekedés is, amely szerint újságírónak csak azt a személyt tekinti, aki sajtóigazolvánnyal rendelkezik, vagy egyéb módon próbálja esetenként beskatulyázni a sajtó körét. A technika fejlődésével, a blogok egyre nagyobb elterjedésével, illetve a közösségi oldalak térhódításaival, olyan újabb és újabb problémák jelentkeznek, amelyekben egységes álláspont nagyon nehezen alakítható ki. Így valószínűsíthető, hogy a jogi szabályozás is inkább döntés és választás eredménye lesz, mint szakmai megállapodás. Éppen ezért fontos olyan egységes jogszabályi keretek megteremtése, amelyet mind a társadalom, mind a sajtó, mind a bíróságok egységesen tudnak értelmezni, mivel a jelenlegi szabályozás mellett gyakran esetlegesen és pregnánsan eltérően alakul az igazságszolgáltatás működésének nyilvánossága, a nyilvános tárgyalások, illetve az igazságszolgáltatás és a sajtó kapcsolata. Az egyedi döntések bizonyos határesetben nyilván nem kerülhetők el, azonban a nagyon eltérő döntések felvethetik az önkényes jogalkalmazás látszatát. Mindezekre tekintettel a jelenlegi szabályozási környezetet kívánom bemutatni, ahol a jogszabályok részletes ismertetését elsősorban azokban az esetekben adom meg, ahol azok a problémafelvétések megoldása érdekében szükségesek.

III. A jogi szabályozás hagyományai

1. Alapjogi Szinten

Az alábbiakban ismertetett nemzetközi és alapjogi rendelkezések összevetéséből jól látszik, hogy Magyarországon jogi szinten a nyilvánosság nagyobb védelmet élvez az igazságszolgáltatási érdekekkel szemben. Az eljárási törvényekig eljutva azt is tapasztalhatjuk, hogy maga az igazságszolgáltatási érdek a magyar rendszerben nem került szabályozásra. Érdekes mód a büntető eljárásban jelent ez kisebb problémát, mivel a bírósági tárgyalás megkezdéséig a bizonyítás bizonyos szempontból már befejeződött, így a tárgyaláson elméletileg már nagy változások nem várhatóak, ezzel szemben a polgári eljárásban a tárgyalás megkezdésekor sokszor még abban sem lehetünk biztosak, hogy a felek között van-e, illetve milyen jellegű jogvita. Mindkét eljárásban tapasztalható azonban, hogy az információk túl gyors nyilvánosságra kerülése az eljárás sikerét és hatékonyságát is rontják. Nyilván a hatalom korlátozás nélkül a leghatékonyabb és a legveszélyesebb is, a demokrácia pedig keresi a lehetőségeket arra, hogy a hatékonyság csökkenésén és az önkényen is úrrá tudjon lenni.

Az elkülönült és független bírósági rendszer alapjait az alaptörvény rögzíti.⁷ Ezzel együtt a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadsága is Alaptörvényi védelmet élvez.⁸ Mindezen rendelkezések alapozzák meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, amely a nyilvános tárgyalás és az ésszerű határidőn belül történő elbírálás mellett a bírói pártatlanságot és a függetlenséget hangsúlyozza alapvető elvként, amelyhez mindenkinek joga mind büntető, mind polgári eljárásokban a törvény által felállított bíróság előtt.

2. Nemzetközi keretekkel kiegészítve

Ha csupán az Alaptörvény rendelkezéseit tekintjük át, akkor is látható, hogy a bírósághoz fordulás joga Alaptörvényben biztosított jog, amely főszabályként a nyilvános tárgyaláshoz való jogot is jelenti. Az Alaptörvény ugyanígy tartalmazza a sajtó szabadságának elismerését, illetve evonatkozásban is a védelem kötelezettségét. Ezek a jogok azonban szükségszerűen és gyakran összeütköznek. Így jellemzően pl. az igazságszolgáltatás hatékonyságát gátolja a sajtószabadság teljes körű érvényesülése. A Rómában 1950. november 4. napján elfogadott Emberi jogok Európai egyezményének VI. cikke szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot, polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően. Az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, a tárgyalóterembe történő belépést azonban meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére, annyiban, amennyiben egy demokratikus társadalomban ez az erkölcsök, a közrend, illetőleg a nemzetbiztonság érdekében szükséges, ha e korlátozás kiskorúak érdekei vagy az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme szempontjából szükséges, illetőleg annyiban,

---

⁷ Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. Az C) cikk (1) bekezdése szerint a Magyar Állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. A XXV. cikk (1) bekezdése szerint a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el, a legfőbb bírósági szerv a Kúria.

⁸ Az Alaptörvény IX. cikke szerint (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. (2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

(3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.

(5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek – törvényben meghatározottak szerint – jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.

(6) A sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg

amennyiben ezt a bíróság feltétlenül szükségesnek tartja, mert úgy ítéli meg, hogy az adott ügyben olyan különleges körülmények állnak fenn, melynek folytán a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné.

Az Egyesült Nemzetek közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16. napján elfogadott Polgári és politikai jogok nemzetközi egyezségokmánya kihirdetéséről szóló 1976. évi VIII. törvényerejű rendelet III. rész 14. cikk 1. pontja szerint a bíróság előtt mindenki egyenlő. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el. A sajtót és a nyilvánosságot ki lehet zárni a tárgyalás egy részéről vagy az egész tárgyalásról mind erkölcsi okokból, a demokratikus társadalom közrendjének, vagy az állam biztonságának védelme érdekében, mind akkor, amikor a felek magánéletének érdekei azt követelik, mindpedig a bíróság által feltétlenül szükségesnek ítélt mértékben, az olyan különleges körülmények fennállása esetén, amikor a nyilvánosság ártana az igazságszolgáltatás érdekeinek; azonban minden büntető vagy polgári ügyben hozott ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni, kivéve, ha a fiatalkorúak érdekei mást kívánnak, vagy ha az eljárás házassági jogvitára vagy gyermekek gyámságára vonatkozik.

A két nem nemzetközi dokumentumból megállapítható, hogy a tárgyalások nyilvánossága, illetve a sajtó jelenléte külön is értelmezhető fogalmak, a sajtó különleges kitüntetett szerepe miatt, de mind a nyilvánosság, mind a sajtó jelenléte kizárható az erkölcsök, a közrend, a nemzetbiztonság, a kiskorúak érdekei, az eljárásban résztvevő felek magánéletének védelme, és az igazságszolgáltatás érdekei miatt. A fiatalkorúak érdekei, illetve a magánélet olyan szegmensei, mint a házassági jogvita vagy a gyermekek gyámságára vonatkozó jogok azt is indokolhatják, hogy a nyilvánosság az ítélet kihirdetésekor is korlátozva van. Az is megfigyelhető, hogy miközben a nemzetközi dokumentumok az igazságszolgáltatási érdekekkel foglalkoznak, a hazai jogszabályok e vonatkozásban szigorúbban ítélnék a nyilvánosság javára.

Az Alaptörvényen túl sarkalatos törvényben rögzíti a sajtószabadsággal kapcsolatos legfontosabb rendelkezéseket a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény. További részletszabályokat tartalmaz a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény.

3. Szervezetileg is nyilvános

Az igazságszolgáltatás szervezeti törvénye rögzíti azokat az alapszabályokat, ami alapján megérthető, hogy a nyilvánosság biztosítása nemcsak az ítélező tevékenység kapcsán elvárás, hanem az igazgatás és az ahhoz tartozó döntéshozatal nyilvánossága is jogszabályi elvárás.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 12. § (1) bekezdése szerint a bíróság tárgyalása – ha törvény kivételt nem tesz – nyilvános. A (2) bekezdése szerint a bíróság a tárgyaláson hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki. A (3) bekezdés szerint az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke, az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) és a bírósági vezetők kötelesek a bírósági igazgatás és az ahhoz kapcsolódó döntéshozatal nyilvánosságát e törvény szerint biztosítani. Bár ezen jogszabály is a tárgyalások nyilvánosságának alapelvét írja elő, azonban ugyanezen jogszabály 37. § (1) bekezdése alapján a Jogegységi Tanács ülése nem nyilvános. Nyilvánvalóan a jogegységi eljárás nem tartozik szűken a bíróságok ítélező tevékenységéhez, hiszen csak az ítélező tevékenység egységesítésének biztosítását szolgálja, ezért indokolható ekörben a nyilvánosság korlátozása. Érdekesmód a jogegységi eljárást sokan a bevezetőben említett bírói jogalkotás egyik formájának tekintik. Így tett az Alkotmánybíróság is akkor, amikor a 42/2005. (IX.14.) AB határozatával, 2005. november 12. napján megsemmisítette a Legfelsőbb Bíróság 3/2004. Büntető jogegységi határozatát. A Legfelsőbb Bíróság ugyanis jogegységi határozataira kizárólag úgy tekintett, mint jogértelmezésekre. Amennyiben tehát csupán jogértelmezés lett volna a jogegységi határozat, akkor az alapul fekvő alkotmányellenes tartalommal bíró vagy alkotmányellenes tartalommal is bírható jogszabályt kellett volna megsemmisíteni, azonban az Alkotmánybíróság azáltal, hogy a jogegységi határozatot semmisítette meg, úgy tekintette, mint a bírósági jogalkotás egy formáját. Akkoriban a bíróság ezen döntés kapcsán hosszasan foglalkozott a függetlenségének garanciáival, amely mára már meghaladottá vált azáltal, hogy alkotmányjogi panasz nyújtható be, ha az indítványozónak az Alaptörvényben biztosított alapvető jogát bírósági döntéshozatal során sértették meg. Kivételesen azonban akkor is lehet alkotmányjogi panaszt benyújtani, ha az indítványozót az ügyben bírósági döntés nélkül érte közvetlen alapjogsérelem.

4. A bírósági határozatok nyilvánossága

A 2011. évi CLXI. törvény tartalmazza a bíróságok feladatait, továbbá a bírósági határozatok nyilvánosságának biztosítása érdekében a bírósági határozatok gyűjteményére vonatkozó rendelkezéseket is. A személyes adatok védelme kapcsán rögzíti, hogy a bírósági határozatok

gyűjteményében közzétett határozatban szereplő személyek azonosítását lehetővé tevő adatokat olyan módon kell törölni, hogy az ne járjon a megállapított tényállás sérelmével, egyebekben a határozatban szereplő egyes személyeket az eljárásban betöltött szerepüknek megfelelően kell megjelölni.

A 166. § (2) bekezdése rendezi a a közzétett határozatokban azon adatok körét, amelyeket nem kell törölni. A felsorolás nem kimerítő mivel törvényi szintű szabályozás kitágíthatja a nyilvánosságra kerülő adatok körét. Nem kell törölni a határozatokból az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv és – ha törvény kivételt nem tesz – az e minőségében eljáró személy családi és utónevét, illetve neveit, továbbá beosztását, ha az adott személy az eljárásban közfeladatának ellátásával összefüggésben vett részt. A jogi képviselők közül mind polgári, mind büntető ügyekben a közzétett határozatban marad a meghatalmazottként vagy védőként eljáró ügyvéd neve. Ha jogszabály alapján közérdekű igényérvényesítésnek helye van, közzétehető az alperesként pereszes természetes személy neve is, továbbá jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet neve és székhelye. Az egyesület vagy alapítvány nevét, székhelyét és képviselőjének nevét, valamint a közérdekből nyilvános adatot sem kell törölni a határozatból.

A hivatkozott törvényhely rendelkezik a nyilvánosság kizárásának esetéről is, amikor lehetővé teszi, hogy a nyilvánosság kizárását megalapozó érdek miatt érintett bírósági határozat egészét kiveszi a nyilvános gyűjteményben közzétehető határozatok közül.

A bírósági határozatok nyilvánosságára vonatkozó szabályozásból is megállapítható, hogy a meghatalmazottként vagy védőként eljáró ügyvéd neve nem törölendő adat. Azaz a bíróságok szervezeti és igazgatási törvénye mind a védő, mind a meghatalmazott ügyvéd nevét és címét közérdekből nyilvános adatnak tekinti, ellenben a közéleti vagy közszerzők kapcsán nem tartalmaz rendelkezést.

5. A folyosó nem tárgyalóterem

A bírósági épületekben tartózkodás alapvető szabályai kapcsán a szervezeti és igazgatási törvény rögzíti, hogy a bírósági épületnek a közönség- és ügyfélforgalom számára nyitvaálló helyiségeibe, és tárgyalóterembe a bírósági ügyintézés, és a nyilvános tárgyaláson történő részvétel céljából e törvényben foglalt korlátozással bárki beléphet, azaz a bírósági épületben tartózkodás minden

esetben célhoz kötött. Az épületben tartózkodók kötelesek olyan magatartást tanúsítani, amely tiszteletben tartja az igazságszolgáltatás méltóságát, nem zavarja meg a bíróság működését, és megfelel az épület használatának rendjére vonatkozó előírásoknak. A törvény 168. §-a szerint a bírósági épület rendjének biztosítása a bíróság elnökének feladata. Ez azért is fontos, mivel a tárgyalóteremben a nyilvánosság biztosítása az eljáró bíró feladatkörébe tartozik, azonban a tárgyalóterembe történő belépésig, illetve a tárgyalóterem elhagyását követően a bíróság elnöke határozza meg a viselkedési szabályokat, illetve a sajtóra vonatkozó egyéb rendelkezéseket. A bíróság elnöke rendfenntartást végző személyek útján látja el ezen feladatát, amelynek során önkéntes teljesítés elmaradása esetén gondoskodik a tanács elnökének a nyilvánosság kizárásáról rendelkező határozata végrehajtásáról is. A bíróság elnöke továbbá a kiemelt kockázatú ügyben biztosítja a megfelelő tárgyalótermet, ha ennek feltételei adottak, elrendeli a nyilvános tárgyalásnak a bíróság zártláncú televíziós hálózatán történő közvetítését, amelynek technikai feltételei azonban még nem állnak rendelkezésre. A bírósági folyosókon történő kép- és hangfelvétel készítése ezért különösen aggályos. Nem nyilvános helyen, nem nyilvános tárgyaláson helyezkednek el ilyenkor a későbbi tárgyalás eljárási szereplői, akiktől általában hozzájárulást senki nem szokott kérni. Az eljárási törvények által adott felhatalmazások pedig nem terjednek ki a tárgyalást megelőző, azt követő, vagy a tárgyalási szünetekben történő eseményekre. Ebből következően a Ptk. 2:48. § (1) bekezdése alapján minden felvételen szereplő személytől igazolható hozzájárulás beszerzése szükséges már a felvétel elkészítéséhez is, hiszen nem tömegfelvételtől (kivéve egyes bíróságok nagy aulájában készült tömegfotó) és nem nyilvános közszereplésről van szó.

6. A bírák nyilatkozattétele

A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 43. § és 44. § tartalmazza az egyik legtöbb kritikával illetett szabályozást. A hivatkozott jogszabály 22. fejezete a Nyilatkozattétel címet viseli. A 43. § szerint a bíró a szolgálati viszonyán kívül nyilvánosan nem fogalmazhat meg véleményt, bíróság előtt folyamatban lévő vagy folyamatban volt ügyről, különös tekintettel az általa elbírált ügyekre. A 44. § (1) bekezdése szerint a bíró az általa intézett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére nem adhat tájékoztatást. A (2) bekezdése szerint a bíróság előtt folyamatban lévő vagy befejezett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást.

A rendelkezést kritizálók fő érve, hogy nyilvánvalóan az ügyet elbíráló bíró ismeri legjobban az elé került jogvitát, így amennyiben bárkinek, bármely kérdése merül fel az ügyvel kapcsolatban, úgy

természetesen az ügyet elbíráló bíró tud leginkább nyilatkozni arra, hogy a döntés milyen alapokon nyugszik, ha valaki számára valamely rendelkezés nem volt értelmezhető, annak mi lehet az indoka, illetve, hogyan lehet leginkább megvilágítani az adott döntés lényegét. Az ügyben eljáró bíró nyilatkozata azért is lenne hasznos, mivel közvetlen és autentikus forrásból származik, valamint alkalmas arra, hogy kielégítse a sajtó aktualitás iránti igényét. A sajtóközlemények, illetve a sajtószóvivők tájékoztatása a legtöbb esetben csak követi a hírfolyamokat, mivel egy nyilvános tárgyalásról készült összeállítás vagy azonnal közzétett internetes tudósítás már rég megjelent, mire egy sajtószóvivő a bíróság részéről tájékoztathatja a közvéleményt egy bírósági döntés lényegéről, annak jelentőségéről.

6.1. A nyilatkozattétel korlátai

A másik problémát az jelenti – ami nagyon jól megnyilvánult a média által „vörösizap” perként elnevezett büntetőügyben –, hogy a bíróság a hivatkozott rendelkezések miatt nem alkalmas arra, hogy bármilyen módon alakítsa a közvéleményt.⁹ Ennek oka, hogy amennyiben egy bíró nyilvánosan nem fogalmazhat meg véleményt a bíróság előtt folyamatban lévő vagy folyamatban volt ügyről, úgy kizárólag a korrekt és a valóságnak megfelelő tények visszatükrözésére kell szorítkoznia. Ez azt jelenti, hogy egy esetlegesen megszólaltatott bírósági vezető vagy sajtószóvivő sem teheti meg azt, hogy egy ítélet kapcsán akként nyilatkozzon, hogy nyugodjon meg a közvélemény a lehető legjobb és legjogszerűbb döntés született. Ennek eldöntése a jogorvoslati fórumokra tartozhat, de semmiképpen nem egy sajtószóvivő feladata, hogy akárcsak méltassa valamely eljáró tanács döntését. A társadalom azonban hozzászólt ahhoz, hogy amennyiben egy tényt vagy véleményt közvetítenek felé, annak kapcsán tudatos vagy tudatalatti meggyőzésre törekszik a tény közlője és a vélemény kifejtője. Így általában megállapítható, hogy a tényszerű, elfogulatlan és pártatlan tudósítás jelenleg rendszeridegen mind a médiában, mind a média által elért állampolgárokból.

6.2. Az írásba foglalt ítélet elégtelensége

Nagyon sokszor hangoztatott álláspont a bíróságon belül, hogy egy bíró az ítélet írásba foglalásakor lehetőséget kap arra, hogy a határozatában valamennyi lényeges kérdésre kitérjen. Ezáltal egy bírósági ítélet önmagáért beszél, annak további kommentálása a bíróság részéről nem indokolt.

---

⁹ <http://www.lb.hu/hu/sajto/dr-darak-peter-kuria-elnokenek-nyilatkozata-heti-valasznak-vorosizap-perrol-es-kozbizalomrol>

Ezen nézetnek azonban ellentmondani látszik számos körülmény. Az egyik, hogy a fontosabb ügyekben született 10 oldalnál hosszabb ítéleteket már csak elvétve hajlandó elolvasni még a jogi ismeretekkel rendelkező érdeklődő is. E mellett még a nyilvánosság számára elérhető ítéletek ismerete is sok nehézség elé állítja olvasóját. Jellemzően a jogi szakszöveg, az olykor speciális nyelvezet miatt sokak számára nehezen érthetőek az ítéletek. Így amennyiben a teljes és pontos határozatszöveg rendelkezésre áll, akkor is sokak számára nehézséget okoz annak értelmezése. Szükségszerűen oka ennek az is, hogy a jogszabályok teljes körű ismerete nem tekinthető általános műveltségnek, amely úgy vélem így is helyes, mivel míg alapvető jogi ismeretek segíthetik a mindennapi életet, azonban a jogszabályokra folyamatosan fókuszáló emberi gondolkodás alapvetően embertelenné, olykor számítóvá, önzővé, esetleg erkölctelenné teheti az embert. Elvárható azonban, különösen egy országos tudósítás esetében, hogy az törekedjen a tényszerűségre, és a jogi fogalmakat alapvetően helyesen használja. E mellett is számolni kell komoly adatvesztéssel, hiszen a legrövidebben megfogalmazott ítéletek sem tekinthetők sajtókomfortnak. Bármely átalakítás veszélyes tud lenni a tartalom szempontjából, egy több száz oldalas ítélet pedig nehezen alakítható át pár hasábos tudósítássá. Dosztojevszkij Karamazov testvérek című műve alapján is készült már rövidítés, ami az érdeklődés felkeltésére alkalmas lehet, bár irodalmi élményt nem nyújthat. Így egy bírósági döntéshozatalról is szinte lehetetlen feladat korrekt és pontos tájékoztatás adása.

6.3. Folyamatosan felmerülő igény

A bírák hallgatásával kapcsolatos szabályozás felülvizsgálata jellemzően akkor kerül fókuszpontba, amikor valamely bírósági döntés nagyobb sajtónyilvánosságot kap, oly módon is, hogy jelentős kritika fogalmazódik meg a bírósági döntéssel összefüggésben. Az ezzel kapcsolatos visszasságok azonban – álláspontom szerint – nem küszöbölhetőek ki a bírák nyilatkozattételi lehetőségének megteremtésével. Ennek oka abban is kereshető, hogy a bíróság jellemzően ítéletét nyilvánosan hirdeti ki, és szóban is indokolja, amelynek során döntésének alapvető indokait ismerteti. Ezen alapvető indokok nyilvánvalóan csak az ügy teljes ismeretében értelmezhetőek. A bírósági eljárásban résztvevő személyek részére szól elsősorban a bíróság ítélete és annak indokolása. Abban az esetben amennyiben az ügyben döntést hozó bíró ezen szóbeli, majd részletes és a teljes szakmai alaposággal elkészített ítéleten túl nyilatkozna a közvélemény felé is, ez magyarázkodó jellegű, a bírói pártatlanság látszatát veszélyeztető lehetne. A jellemzően tapasztalt reakciók, a helyességében kétségessé tett bírósági döntések kapcsán, éppen a bizalomvesztés és a tisztelet hiányára utalnak. A médiatartalmakban egyre gyakrabban megjelenő és a közvéleményben is egyre inkább tapasztalható

negatív vélemények mögött, majdnem minden esetben különös módon az információhiány áll. Nem értik és nem ismerik az igazságszolgáltatás működését. Sok esetben anélkül fogalmaznak meg véleményeket, hogy bármilyen releváns információ birtokában lennének. Sajnos ezek a körülmények alapvetően szükségszerűen következnek az igazságszolgáltatás vonatkozásában kialakított garanciális szabályokból. A bíróságok minden esetben a jogszabályi keretek között, adott ügyben a legmegalapozottabb és leghelyesebb döntésre törekszenek. Ez azonban kifejezetten rontja a bírósági döntések naprakészségét. A joggyakorlatban felmerülő problémákra sokszor a bíróság csak évekkel később tud választ adni. Ezzel szemben a sajtóban megfigyelhető az, hogy az időtényező nagyon fontos. A sajtó számára az, ami a mai nap hír, az másnap már jelentéktelen múltbéli esemény. Ez különösen akkor érezhető, amikor egy bírósági döntés meghozatalát követően a bíró a Pp. 219. § (2) bekezdése alapján, a határozat meghozatalától számított 14. napon foglalja írásba ítéletét. Így a határozat meghozatalának valamennyi indoka csak a hírtértékű esemény után két héttel válik megismerhetővé, amelyet tovább hosszabbíthat, hogy 8 nap áll rendelkezésre a bíróságnak arra, hogy határozatát kézbesítse a feleknek. Ebből következik, hogy az ítéletek teljes nyilvánossága sem alkalmas arra, hogy a sajtó tájékoztatáshoz fűződő igényét kielégítse, a határozatok kereshetőségének nehézségei pedig a tudományos feldolgozásukat akadályozza.

„Az igény tehát, ha nem is feltartóztathatatlanul, de jelen van a bírói karon belül az ítéletről való szabad véleményalkotásra. Ennek teljes tiltása véleményem szerint nem indokolt. Lehetővé kellene tenni, hogy a bírák, ha folyamatban lévő eljárásról nem is, de befejezett ügyről önkéntes elhatározásukból nyilatkozhassanak. A jogalkotó ezzel feloldaná a bírák hallgatási kötelezettségének alkotmányosértő gyakorlatát is. A megengedő szabályozás esetén viszont a sajtónak tiszteletben kellene tartania az ügyről inkább hallgatni kívánó bíró döntését, és elsődleges tájékoztatási fórumként továbbra is a sajtósóvivői rendszert kellene alkalmazni.”¹⁰

6.4. A vélemények sokszínűsége

Rá kívánok mutatni arra, hogy a bírák nyilatkozattételével kapcsolatban két egyező véleményt alig-alig lehet találni. Mégis folyamatosan felmerülő vitatéma az, hogy mennyire van ennek helye, esetlegesen éppen a társadalom megfelelő tájékoztatása és a sajtó információhiányának kielégítése végett. Mindenképpen el kell határolni egymástól azt az esetkört, amikor egy bíró saját ügyében kívánna nyilatkozni attól, amikor esetlegesen más ügyéről kíván állást foglalni. Véleményem

¹⁰ <http://www.mabie.hu/node/301> Szilágyi Nándor Imre: Az igazságszolgáltatás nyilvánossága, különös tekintettel a tárgyalóterem nyilvánosságára és a sajtóval való kapcsolatra

szerint bármely jól felkészült bíró a leghatározottabban tartózkodna attól, hogy más ügyéről foglaljon állást, figyelemmel arra, hogy aki dolgozott bíróként, pontosan tudja, hogy az ügy valamennyi részletének ismeretében hozható csak megalapozott döntés, így egy ügyről megalapozott véleményt formálni is csak akkor lehet, ha annak valamennyi részletét pontosan ismerjük. Nem véletlen pl. a büntetőeljárásban is az az elv, mely szerint a ténybíróság alapvetően az elsőfokú bíróság, ahol a közvetlenség elve a legnagyobb mértékben érvényesül, míg a másodfokú bíróság feladata alapvetően az esetleges jogsértések orvoslására szolgál. Emögött meghúzódik az az elv is, hogy a közvetlenségből eredően az elsőfokú bíróság van a legtöbb adat és információ birtokában, amelyeknek csak egy részét, de természetesen a legfontosabbakat rögzíti az ügyben keletkező iratanyag. Ebből következik az a - jó esetben meglévő – bizalom, amellyel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságokra tekint, és a ténybíróság munkájába csak akkor szól bele, ha a konkrét hibát felfedezi. Ehhez képest egy nyilatkozat valamely bíró részéről, aki nem ismeri más ügyét, annak részleteivel nincsen tisztában, a teljes iratanyagot nem tanulmányozta át, hiszen nem is tanulmányozhatta át, eredményezhet teljesen téves és szakmaiatlan véleményformálást. Ez azért is lehet különösen megtévesztő, mivel egy álláspont nem attól helyes vagy helytelen, hogy azt egy magasabb beosztásban lévő bíró fogalmazta meg vagy nem, hanem attól, hogy a megfelelő információk birtokában lévő, megfelelő felkészültségű személy, azt függetlenül, és pártatlanul végiggondolta és állást foglalt benne. Nem véletlen az sem, hogy a 2015. év január hó 1. napjától hatályos Bírói Etikai kódex 6. cikk (3) bekezdése is amellet foglalt állást, hogy a kollégák által hozott döntést a bíró ne kritizálja. Kizárólag tudományos, oktatói és egyéb szakmai tevékenység végzése során konstruktívan értékelheti, véleményezheti.

A befejezett ügyekkel kapcsolatos nyilatkozattételt pedig azért tartom különösen veszélyesnek, mert hírértéke kizárólag az olyan véleményeknek lenne, amelyek az ítélet helyességét, az eljárás szabályosságát vonnák kétségbe vagy az abban közreműködő valamely személy jogszabálysértését világítanak meg. Olyan esetben azonban, amikor egy ügy már befejeződött, ezen vélemények kivizsgálása már megalapozottan nem lehetséges, így azon túl, hogy az esetleges hibák nem küszöbölhetők ki, a nem létező hibák vizionálása pedig csak arra alkalmas, hogy az igazságszolgáltatást lejárató hírként jelenjenek meg. Természetesen nagyon szűk körben lehet helye a hibák utólagos jogorvoslással már nem orvosolható felidézésének is, amennyiben egy folyamatosan létező rossz gyakorlat felszámolására irányul. Ez a társadalmilag hasznos vetülete a dolognak azonban annyira szűk szegmenset ölel át, és véleményem szerint annyira ritkán előforduló esetkör, amely nem indokolja azt, hogy az ügyben eljáró bíró az ügy befejezését követően szabadon nyilatkozhasson az általa elbírált ügyről. Egyebekben a „bírák hallgatási kötelezettségét” a magam

részéről nem tartom alkotmányosértő gyakorlatnak¹¹. A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátlan alapjog, az igazságszolgáltatás érdekei éppen olyanok, amelyek ezzel versenghetnek, így a szabályzást nem tartom az alaptörvénnyel ellentétesnek.

A bírói nyilvános vélemény megfogalmazásával, illetve a média felé való tájékoztatás adással kapcsolatos tilalom, már a korábbi, 1997. évi LXVII. törvény 28. § és 29. §-ába is bekerült. Ennek következtében ma már nem olvashatók olyan írások mint Szabó László: 13 bíró emlékezik című munkája, amely 1980-ban azzal zárul, hogy „a tizenkét bíró, a képzeletbeli asztal körül, egyetértően bölint. Társadalmi igazság, lelkiismeret és mindenekelőtt a törvény szerint ítélni! Tiszta segítő szándékkal. Az emberi segítőszándékról beszéltek tizenhárom estén át”¹².

6.5. A jogalkotó szerint

A jogalkotó a szabály bevezetését azzal magyarázta, hogy a törvény a szolgálati viszony keretein belül teszi lehetővé a bíró számára a konkrét bírósági ügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítást. Ennek a rendelkezésnek a bevezetését az indokolja, hogy a bírónak saját vagy más bírósági ügyről, nyilvánosan alkotott értékítélete számottevően befolyásolhatja a társadalomnak az igazságszolgáltatásról alkotott képét.

Véleménynyilvánítás alatt a törvény, különösen a konkrét, beazonosítható bírósági ügyben, a bíróság eljárásának, határozatának helyességével, jogszabályszerűségével, illetve az ügy bármely résztvevőjével vagy körülményével kapcsolatos értékelést, állásfoglalást érti. A szolgálati viszonyon evonatkozásban a bíróságon belüli munkavégzést kell érteni. Tehát az szintén titoktartásra kötelezett bíró kollégákkal a szakmai konzultáció során történő véleménynyilvánítás megengedett. Nyilvánosság alatt érti a törvény a bírósági szervezeten belüli szakmai konzultációkon kívül eső, minden más véleményközlést, tehát nem az érintettek száma határozza meg a nyilvánosságot, hanem a vélemény bíróságon „kívülre” kerülése. Megvalósul a nyilvánosságra hozatal a baráti körben történő állásfoglalással ugyanúgy, ahogy a sajtónyilvánosság felé történő nyilatkozattétellel. A törvény rendelkezései kiterjednek a folyamatban lévő és befejezett ügyekre, valamint a saját ügyein kívül más bíró által elbírált ügyekre is.

---

11 <http://www.mabie.hu/node/301> Sándor Zsuzsa: *Bírák könyve – Hallgatásra ítélve* 39. 40. o. (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, 2006.)

12 Szabó László: *13 bíró emlékezik*, Budapest, 1980 Táncsics kiadó

7. A sajtóval való kapcsolattartás

A 2011. évi CLVII. törvény sem a jogszabályi rendelkezésen, sem annak indokain lényegesen nem változtatott. Ebből következően az 1997. évi LVII. törvény óta a bírósági munkáról, illetve a konkrét ügyekről is a bírósági elnökök, a sajtószóvivők és a sajtótitkárok adnak tájékoztatást. Feladatuk a szerkesztőségekkel és az újságírókkal történő rendszeres kapcsolattartás, amely magába foglalja az igazságszolgáltatással kapcsolatos legfontosabb információk rendszeres közzétételét vagy ezek más módon való hozzáférhetőbbé tételét.

A későbbiekben tárgyalt eljárási törvények, mint a Be. és a Pp. sem korábban nem adott, sem jelenleg nem ad részletes tájékoztatást arról, hogy a közvélemény tájékoztatása hogyan valósul meg. Az első részletes szabályozást a 7/1999. OIT szabályzat adta meg. Ez azonban csak nagy általánosságban foglalkozott a sajtónak adandó tájékoztatásról. Jelenleg az Országos Bírósági Hivatal elnökének 8/2012. (IV.25.) OBH utasítása szabályozza a bíróságok sajtótájékoztatási tevékenységét. A szabályzat bevezetője szerint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 76. § (1) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján annak érdekében, hogy a bíróságok és az Országos Bírósági Hivatal a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 9. §-ában írt kötelezettségüknek eleget tudjanak tenni alkotott szabályzatot az OBH. A szabályzat alapján a Kúria, az ítélőtábla és a a törvényszék elnöke, illetve eseti vagy állandó jellegű megbízás alapján az általa vezetett bíróság elnökhelyettese, kollégiumvezetője, sajtószóvivője, valamint sajtótitkára jogosult sajtótájékoztatást adni. Van ezenkívül lehetőség arra is, hogy eseti vagy állandó jelleggel, írásbeli engedély alapján a sajtótájékoztatást más bíró vagy igazságügyi alkalmazott lássa el. A bíróságokon ennek megfelelően sajtószóvivői hálózat működik, amelyet az Országos Bírósági Hivatal koordinál.

A sajtószóvivő ellátja és feladatkörében irányítja a sajtótájékoztatási feladatokat, gondoskodik a tárgyalással, nyilvános üléssel, tanácsulással, üléssel vagy meghallgatással összefüggő információk összegyűjtéséről és közzétételéről, továbbá a sajtó képviselői rendelkezésére áll, ha azok információkat kérnek a folyamatban lévő vagy befejezett ügyről. A szabályzat azonban előírja nemcsak azt, hogy a sajtószóvivő az információkat összegyűjtse és ezeket kérésre kiadja, hanem kifejezetten kezdeményező kapcsolat fenntartását írja elő a sajtóval. Ennek érdekében figyelemmel kíséri a sajtóérdeklődésre várhatóan számot tartó, a szolgálati helye szerinti bíróság által intézett ügyeket. Ezeket jellemzően sajtóérdeklődésre számot tartó ügyekként a bíróságok igyekeznek eljuttatni a sajtóhoz. A szabályzat a sajtószóvivő feladatává teszi – a bíróság elnöke és az OBH

elnöke által biztosított keretek között – a sajtótájékoztatáshoz szükséges tárgyi feltételekről történő gondoskodást, valamint a szervezeti érdekekre figyelemmel kezdeményezést, illetve koordinálást a bíróság vagy az OBH nevében nyilatkozó személy sajtószereléséről. Felügyeli továbbá és segíti a sajtóanyagoknak a szolgálati helye szerinti bírósági honlapon történő megjelenését, és az elnök rendelkezése szerint felkészítő és értékelő konzultációt szervez a bírák és a kijelölt titkárok számára, a sajtótájékoztatás ellátásához szükséges jogszabályok megismertetése céljából. A sajtóérdeklődésre számot tartó ügyeket az OBH Sajtóosztálya kezeli. A minél magasabb szintű és minél hatékonyabb sajtószóvivői munka elérése érdekében az OBH sajtószóvivői munkacsoportot hozott létre, amelynek vezetője dr. Nyiri Beáta, az Egri Törvényszék elnök asszonya.

A bírósági sajtószóvivő legfontosabb feladata a tájékoztatás és az információ szakszerű átadása, amely kiterjed a bíróság ítélezési tevékenységére, a bíróság integritásával, működésével, illetőleg a bíróságon történő eseményekkel kapcsolatos információk átadására. A Szabályzat 4. § (4) bekezdés b) pontjára figyelemmel különösen fontos a sajtószóvivők és a sajtó közötti gördülékeny kapcsolattartás. Ennek keretében kiemelten fontos a bíróság szolgáltató jellegének hangsúlyozása, ugyanis a sajtószóvivő lehetőség szerint olyan pontos, tárgyilagos és jól felhasználható információanyagot ad át a sajtó részére, amely kockázat nélkül felhasználható a média részéről, valamint az állampolgárok megfelelő tájékoztatását is biztosítja.

7.1. A bíró véleménye nem a bíróság véleménye

Álláspontom szerint a bírák véleménynyilvánítása mind a befejezett, mind a folyamatban lévő ügyek vonatkozásában indokoltan korlátozott. Saját véleményem szerint ez azért is indokolt, mert a bíró eljárása során meghozott döntése kapcsán is azt hangsúlyozza, hogy határozatát nem mint magánszemély hanem mint bíróság hozta meg. Ebből következően visszas helyeztet eredményezne, amennyiben név szerint megnevezett bíróként, de akár anonim módon, saját nevében nyilvánítana véleményt. Ez lényegében olyan lenne, mintha azt mondaná, hogy a továbbiakban magánszemély vagyok, aki a bírói hatalmat már nem testesítem meg, az ítéletemen kívül még azt kívánom elmondani... Egy bírótól azonban az etikai kódex is elvárja, hogy magánéletében is erkölcsös magatartást tanúsítson, amennyiben pedig nyilatkozata bármilyen összefüggésben van bírói minőségével, az tükrözze a bírói hatalom álláspontját is. Ezt azonban csak megfelelően koordinált és kijelölt személyek nyilatkozattétele kapcsán lehet megvalósítani, amely szükségszerűen abba az irányba mutat, hogy a sajtószóvivői rendszert kell erősíteni, azt kell minél professzionálisabbá tenni. Mindezt ezért, hogy a sajtó a megfelelően pontos és hasznos információk birtokába juthasson,

illetve a bíróság egyértelmű és feldolgozható üzeneteket tudjon eljuttatni a közvélemény számára.

8. Az egységes jogi szabályozás hiányának következményei

A témával foglalkozó anyagok egységesen foglalnak állást abban, hogy szükségesnek tartják egy egységes igazságügyi adatkezelésről és a bírósági tájékoztatásról szóló törvény elkészítését. A témában készült vitaanyag felhívja a figyelmet arra, hogy „az igazságügyi adatkezelés szervezetéről és magáról a tevékenységről eddig nem került megalkotásra egy egységes szerkezetű törvény. Ebből következően egymással párhuzamosan több, eltérő szabályozási tárgyú jogforrás rendelkezései alkotják a kötelezően alkalmazandó legmagasabb szintű szabályokat. Ezek közül kiemelést érdemel a Bszi., amely az adatkezelés bírósági szintenkénti struktúrájának a szervezeti alapjait adja meg, valamint a nagyobb eljárás törvények – a Pp., a Be. és a Cgt. –, amelyek a bíróságok által igazolt okból kezelhető adatokra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazzák. Valamennyi jogszabály mellett áll az Info. tv., amelynek a kógens rendelkezéseit a bírósági adatkezelés során is alkalmazni kell. A bírósági eljárások tekintetében jelenleg sem egyértelmű, hogy a bíróságok, mint adatkezelők az államhatalom rendszerén belül külön jogállásúak-e? Kiemelkedik a törvények között a Mavtv., amely alkalmazása esetén, az adatkezelés menetét lényegesen korlátozó/befolyásoló jellege miatt gyakorlatilag felülírja az általános szabályokat”¹³.

A szétszórtan elhelyezkedő társadalmi és sajtónyilvánosságot tartalmazó szabályok azt eredményezik, hogy miközben az adott jogokkal dolgozó szervezeti egységek általában tisztában vannak a rájuk vonatkozó speciális jogszabályi háttérrel, mégis a jogértelmezés sokszor bizonytalan és ellentmondásos az általános szabályok rendszerének ismerete nélkül. Egy laikus számára pedig teljesen áttekinthetetlen a szabályozási rendszer. A nyitott bíróságok programban részt vevőktől történő visszajelzések alapján levonható az a következtetés, hogy a legtöbben nincsenek tisztában a büntető- és a polgári jog alapvető különbségeivel sem. Így azzal sem, hogy a büntető- és polgári eljárásban más szereplők vesznek részt, illetve hogy a jogalkotó megtartotta azt a fajta szabályozást, hogy a két eljárás törvény eltérő normákat tartalmaz a tárgyalótermi ügynevezett személyes, társadalmi nyilvánosságra és a sajtónyilvánosságra.

A fogalmak elhatárolását az tette szükségessé, hogy a bírósági tárgyalások nyilvánossága

---

13 <http://birosag.hu/nyilvanosság/az-igazságügyi-adatkezelésről-es-birosági-tájékoztatóról-szóló-törvénytervezet>

vonatkozásában célszerű másképpen szabályozni általában a hallgatóság és a sajtó részéről megjelenő hallgatóságra vonatkozó szabályokat.

8.1. Speciális prevenció kontra generális prevenció

Az 58/1995. (IX.15.) AB határozat szerint a nyilvánosság mindenekelőtt az igazságszolgáltatás működésének ellenőrzését hivatott biztosítani a társadalom részéről. Az Alkotmánybíróság azonban felhívja a figyelmet arra is, hogy a generális prevenció egyik eszköze is a nyilvánosság biztosítása, mivel a büntető felelősségre vonás nyilvánossága az egyik útja annak, hogy a büntetőjog parancsai és tilalmai eljussanak a közösség tagjaihoz. Emellett azonban a bíróságok számára az elsődleges cél mégis a speciális prevenció biztosítása. Amennyiben ezen két érdek valamilyen ütközésbe van egymással, minden esetben a speciális prevenció élvez elsőbbséget. Gyakran fordul elő ugyanis olyan helyzet, amikor a sértett vagy a tanúk jogainak védelme, az eljárásban részt vevő kiskorú védelme a nyilvánosság komoly korlátozásával jár. Ilyen esetben a büntetőjogilag értékelt magatartás csak nagyon szűk személyi kör számára lesz ismert, ezáltal a generális prevenció, mint cél, elhanyagolható. Ugyanez a helyzet akkor is, amikor titkos információk felhasználása történik, esetlegesen a titkos információk megszerzésének módjának titokban maradásához is általános társadalmi és igazságszolgáltatási érdek fűződik. Jellemző továbbá, hogy a sajtóban megjelenő tudósítások nem az elrettentően szigorú bírósági működést hangsúlyozzák, és nem is általában arról adnak tájékoztatást, milyen olyan társadalmilag nem általánosan elítélt magatartások vannak, amelyek a büntető törvénykönyv szerint tényállásszerűek. A bűncselekmények felderítéséről történő sajtótájékoztatás azonban jó esetben támogathatja a generális prevenció érvényesülését.

9. A büntető eljárás nyilvánosságra vonatkozó szabályai

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 74/A. §, Be. 74/B. §, 237. §, 238. §, 239. §, 244. § és 245. § paragrafusai adnak iránymutatást a felvilágosítás adásáról és a nyilvánosság tájékoztatásáról.¹⁴

¹⁴ A Be.74/A. § rendezi a sajtó részére adható felvilágosítást a nyomozás befejezéséig. Ennek során a nyomozó hatóság külön jogszabályban erre feljogosított tagját jelöli meg a vádemelésig olyan személyként, aki nyilatkozatot tehet az ügyész mellett. A bírósági eljárás során az eljárási törvény visszautal a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szótó törvényre. A hivatkozott szakasz rendelkezik arról is, hogy a bíróság nyilvános tárgyalásáról a sajtó általában jogosult tájékoztatást adni, azonban meg kell tagadni a sajtó számára a felvilágosítást, ha az a minősített adat védelmét sértené, vagy egyébként az eljárás eredményes lefolytatását veszélyeztetné. A hang és képfelvétel elkészítése is csak a tanács elnökének engedélyével történhet a bírósági tárgyaláson jelenlévő személyekről. Nincs szükség az engedély beszerzésére, ha a felvételt a bíróság tagjairól, a jegyzőkönyvvezetőről, az ügyésztől és a védőtől készítik. A tanács elnökének a feladata ilyen esetben is a rendfenntartás körében, hogy biztosítsa a tárgyalás folyamatosságát és zavartalanságát, ezért a felvételkészítés kapcsán adott engedélyt az eljárás bármely szakaszában visszavonhatja, vagy általában is az engedélyezést megtagadhatja. Ezen szabályok természetesen csak a nyilvános tárgyalásra vonatkoznak, zárt tárgyalásról, illetve a tárgyalásnak azon részéről, amelyről a nyilvánosság kizárásra került a sajtó nem adhat tájékoztatást, sem a bíróság nem adhat

A Be. 74/B. § (1) bekezdése kapcsán arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy a Polgári Perrendtartás szabályaival szemben a tárgyalóteremben a védőről a hozzájárulása nélkül is készíthető kép- és hangfelvétel. Ennek indoka, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 12. pontja szerint közfeladatot ellátó személy, a bírósági vagy más hatósági eljárásban a védő. Ezen értelmezés alapján, mint a tárgyalóteremben részt vevő, közfeladatot ellátó személyről, hozzájárulása nélkül is készíthető kép- és hangfelvétel. Nyilvánvaló azonban az is, hogy nem minden tárgyalóteremben megjelenő közfeladatot ellátó személyről készíthető így felvétel. Ebből következik, hogy a szabályozásnak egyéb indoka is kell, hogy legyen. Az 1/2015. AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolások alapján egyre nagyobb figyelem fordul az ügyvédi hivatásnak a jogállamban elfoglalt szerepének helyes értelmezésére. A hivatás alapjogvédelmi funkciója pedig kiemelt szereplővé teszi az ügyvédet a bírósági eljárásban, függetlenül attól, hogy polgári vagy büntetőügyben jár el. Ebből következik, hogy bár számos ügyvéd kikéri magának és a jogszabály nyelvtani értelmezésével ellentétes, de véleményem szerint egyértelmű, hogy a sajtónyilvánosságra számot tartó ügyben megjelenő és jogi képviseletet ellátó ügyvéd ezáltal közszereplővé válik, és mint ilyen, hozzájárulása nélkül készíthető róla kép- és hangfelvétel polgári ügyben is.¹⁵ Azonban ennek egyértelmű rendezése akként lenne megoldható, ha a büntetőeljáráshoz hasonló szabályozás kerülne elfogadásra az egységes igazságügyi adatkezelésről és a bírósági tájékoztatásról szóló törvényben vagy a Polgári Perrendtartásban is. Nincsen egységes álláspont avonatközösben sem, hogy a tanács elnöke a bizonyítási eljárás mely szakaszában, illetve milyen okból tagadja meg az engedélyt a kép- és hangfelvétel készítésére. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában foglalt azon kitétel, hogy a nyilvánosság ártana az igazságszolgáltatás érdekeinek, nem szerepel a Be.-ben, pedig a bírósági eljárásban számos olyan esetkör fordul elő, amikor igazságszolgáltatási érdekből lenne célszerű a kép- és hangfelvétel készítésének korlátozása. Az Egri Törvényszék éppen ezért 2012. évben egy olyan perszimulációs gyakorlatot szervezett a sajtó képviselői részére, amelynek során bemutathatóvá vált az, hogy a sajtó tájékoztató funkciója esetlegesen hogyan akadályozhatja az igazságszolgáltatás rendes működését.

---

felvilágosítást a sajtó részére. Az iratbetekintésre is csak a büntetőeljárás törvényben feljogosított személyeknek van lehetősége, amelybe a sajtó nem tartozik bele.

15 1/2015. AB határozat dr. Paczolay Péter párhuzamos indokolásában olvasható, hogy nem azt kell vizsgálni milyen státuszú személyről van szó, hanem „az ügyvéd hivatású személyt érintő véleménynyilvánítás bármilyen módon kötődik-e közvitához”

9.1. A felvételkedzés veszélyei

A Be. szabályai a kép- és hangfelvétel készítését ahhoz a célhoz kötik, hogy mindez a nyilvánosság tájékoztatása érdekében történjen. Ez azonban azt jelenti a technikai fejlődés mellett, hogy bárki igényelheti azt, hogy hang- és képfelvételt készíthessen internetes közvetítés érdekében. Folyamatos problémákat jelent mi szerint a tanúkat befolyásolja a vallomástételük során a sajtó jelenléte. Egyszerű módon is megfigyelhető, hogy akár egyetlen személy hallgatóságként történő jelenléte is változtat a tárgyalóteremben jelenlévők viselkedésén. A sajtó jelenléte pedig még inkább felerősíti az eljárásban részt vevő személyek viselkedésének változását. Ebből is következik, hogy különösen a tanúk meghallgatása során az igazságszolgáltatás érdekeit erősen veszélyeztetheti a kép- és hangfelvétel folyamatos készítése. Előfordult, hogy a tanú tárgyalási vallomásában arra hivatkozott, hogy már nem tudja, hogy honnan származik az ismerete az ügyről, mivel mindent elolvasott, ami az ügyről a sajtóban megjelent. Ha ezt összevetjük a Be. 292. § (1) bekezdésével, amely szerint a tanú kihallgatása alatt a még ki nem hallgatott tanúk nem lehetnek jelen, akkor látható, hogy a tanúvallomások esetében, különösen kényesen kell kezelni a sajtó jelenlétét. A tanúk kihallgatása a bizonyítási eljárás egyik legfontosabb cselekménye. „A tanúvallomás szinte minden ügyben kivétel nélkül fontos bizonyíték, amelyre alapozva kontrollálható a vádlott vallomása, és amely elsősorban mint közvetlen bizonyíték lehetővé teszi a tényállás megállapítását.”¹⁶

9.2. A hallgatóság regisztrációja

A bírói gyakorlat alakította ki azt is, hogy aki korábban már jelen volt a tárgyaláson a hallgatóság körében, és a későbbiekben bizonyítási indítványt terjesztettek elő tanúkenti kihallgatására, úgy a bíróság ezt a bizonyítási indítványt elutasítja. Az Eötvös Károly Intézet egy 2010-ben végzett kutatásában megfogalmazta, hogy „a hallgatóság regisztrálása véleményünk szerint azért nevezhető aggályosnak, mert ha a tárgyaláson részt vevő hallgatóság neve rögzítésre kerül, akkor a tárgyalás nyilvánosságának elve is sérül. Az igazságszolgáltatás ellenőrzése, a pártatlan eljárás ellenőrizhetőségének feltétele, a nyilvánosság anonimitása”.¹⁷ A bíróságokon a hallgatóság regisztrálása körében nincsen egységes gyakorlat. Ahol azonban a bíróság a hallgatóságot regisztrálja, általában éppen azért teszi, hogy a későbbiekben tudomása legyen arról, hogy ha olyan személyek tanúként történő meghallgatását kérik, akik a tárgyaláson korábban jelen voltak. Ezért fordul elő gyakran, hogy a bíróság csak annyit kérdez a felektől, hogy a tárgyalóteremben jelenlévő

¹⁶ <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99800019.TV/ts/20160101/>

¹⁷ http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmányok/a_targyalasok_nyilvanossaga.pdf 24. o.

személyek a későbbiekben tanúként lesznek-e meghallgatva. Amennyiben egyértelmű, hogy a jelenlévő személyek tanúként történő meghallgatása kizárt, akkor annak is felesleges a rögzítésre, hogy mely személyek voltak jelen hallgatóságként. Célszerű lehet a későbbiekben ennek is egységes szabályozása a visszaélések elkerülése végett azzal, hogy a tárgyalóteremben jelen lévők neve zártan kezelt adatként rendelkezésre álljon kizárólag a bíróság részére.

9.3. Kérdések kérdések hátán

Problémaként jelentkezett a sajtó jelenléte miatt az az eset is, amikor a védő a perbeszéd közben a sajtó felé fordult, és kifejezetten neki címezve kezdett el beszélni. A perbeszéd, főszabály szerint, nem szakítható félbe, azonban kérdés, hogy ilyen esetben még mindig perbeszédéről beszélhetünk-e, mivel a perbeszéd nem a hallgatóságnak, és nem a sajtónak címzett nyilatkozat.

Előfordult olyan eset is, hogy a vádlott nem járult hozzá, hogy róla kép- és hangfelvétel készüljön, ennek ellenére szerepelt az audiovizuális médiában. Az arcát ugyan nem mutatták, más esetben kitakarták, viszont az utolsó szó jogán előadottakat teljes terjedelmében bejátszották. Ez annak ellenére is bekövetkezett egy eljárásban, hogy a mikrofonok kikapcsolására hívta fel a tanács elnöke a jelenlévő tévés stábokat.¹⁸ Figyelemmel arra, hogy az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 3. § 7. pontja szerint hozzájárulás az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rávonatkozó személyes adat teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő kezeléséhez, így a büntetőeljárásbeli hozzájáruláshoz is a bírói gyakorlat kifejezett hozzájárulást követel meg. Ekörben is irányadó az adatvédelmi biztos AB-1910-2/2010/K. számú állásfoglalásában tett azon megállapítása, hogy „amint arra az Európai Közösségek Bíróságának vonatkozó határozata is rámutat, a jogszerűen nyilvánosságra kerülő adat is élvezi a személyes adatokra vonatkozó szabályok védelmét. A személyes adatok oltalmán keresztül a magánszféra védelemben részesül, még akkor is, ha az adat a nyilvánosság elé kerül, vagy közelebbről meg nem határozható számú személy számára ismerté vált, válhatott.”

Nem egységes a joggyakorlat a felvétel készítése vonatkozásában sem. Van olyan álláspont, amely szerint hozzájárulás hiányában felvétel sem készíthető adott személyről, még akkor sem, ha esetlegesen arca kitakarásra kerül, mivel egyéb mozdulataiból, testtartásából ugyanúgy következtetések vonhatók le, azaz adatkezelési szempontból adatnak minősülnek ezek a képek is.

¹⁸ http://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/atargyalasesasajtonyilvanossag.pdf

Véleményem szerint a teljes tiltás a büntetőeljárás szempontjából nem indokolt. Amennyiben a sajtó valamely személy jogát megsérti azzal, hogy hozzájárulása nélkül vagy kifejezett nyilatkozata ellenére képét vagy hangját rögzíti, esetlegesen ezen túlmenve a nyilvánosság felé közvetíti, a polgári jog szabályai adnak jogvédelmet a sérelmet szenvedettnek. Ez azonban magát a büntetőeljárást lényegileg nem érinti. Így ekörben bármely előrehozott védelem indokolatlan a büntetőeljárás szempontjából. Az eset körülményeit mérlegelve van lehetőség arra, hogy a bíróság akár előre készített formanyomtatványon¹⁹, vagy szóbeli tájékoztatással figyelmeztesse a felvétel szereplőit, hogy a kép és hangfelvétel elkészítéséhez is hozzájárulásuk szükséges, amelynek megadása esetén arcuk kitakarásra is kerülhet, továbbá a felhasználáshoz is hozzá kell járulniuk. Ugyanerről a sajtót is figyelmeztetni kell. A nyilatkozatokat pedig akként kell jegyzőkönyvezni, hogy a későbbiekben viták forrását ne képezze.

Kérdéses a gyakorlatban az is, hogy amennyiben a sajtó a tárgyalás megnyitása után jelenik meg a tárgyalóteremben vagy elhagyja azt a tanács elnöke által elrendelt szünetig, ez esetben a tanács elnöke minden más szempont figyelembevételével nélkül távozásra szólíthatja fel a sajtó képviselőit. Ez egyértelműen levezethető abból, hogy a tárgyalás rendjének biztosítása a tanács elnökének feladata.

A zárt tárgyalás elrendelése a bíróság részéről a legegyszerűbb lehetőség arra, hogy a sajtó vagy a nagyszámú hallgatóság ne zavarja az eljárás megfelelő lefolytatását, azonban ennek csak jogszabályban meghatározott esetekben van helye.²⁰ Ha a bíróság a nyilvánosságot kizárta, az ellen önálló fellebbezésnek nincs helye, hanem csak az ítélet vagy a megszüntető végzés ellen bejelentett fellebbezésben sérelmezhető. Ebben van a kizárás kimondásának a kockázata. A másodfokú bíróság ugyanis az ítéletet hatályon kívül helyezi, és új eljárást rendel el, ha a nyilvánosságot „a törvényes ok nélkül kizárták” (Be. 373. § II. f) pont. A nyilvánosság kizárása emiatt is körültekintő döntéshozatalt igényel a bíróságtól. A törvény álláspontja a fellebbezési jog korlátozásáról azzal magyarázható, hogy el kívánták kerülni a tárgyalás megszakítását az önálló fellebbezés elbírálásáig.²¹ Hozzáteszem, hogy a számomra elérhető adatbázisokban nem találtam olyan hatályon

19 <http://birosag.hu/allampolgaroknak/targyalotermi-viselkedesi-tajekoztato>

20 Be. 237. § (1) A bíróság tárgyalása nyilvános. A tanács elnöke a tárgyalás szabályszerű lefolytatása, méltóságának és biztonságának megőrzése érdekében, helyszíne esetén meghatározhatja a hallgatóság létszámát. (2) A tárgyaláson hallgatóként a tizennegyedik életévét be nem töltött személy nem vehet részt, a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt a tanács elnöke a hallgatóság köréből kizárhatja. (3) A bíróság hivatalból vagy az ügyész, a vádlott, a védő, a sértett, illetőleg a tanú indítványára a nyilvánosságot az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről indokolt határozattal kizárhatja (zárt tárgyalás) *a)* erkölcsi okból, *b)* az eljárásban részt vevő kiskorú védelme érdekében, *c)* az eljárásban részt vevő személyek (V. Fejezet), így különösen a különleges bánásmódot igénylő sértett, továbbá a tanú védelme érdekében, *d)* a minősített adat védelme végett. (3a) Ha a bíróság a nyilvánosságot a nyilvános ülésről kizárja, zárt ülést tart. (4) A nyilvánosság kizárása az eljárás bármely szakaszában indítványozható.

21 http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_buntetoeljarasi_jog/ch18s02.html

kívül helyezést, amelyre ezen pont alkalmazásával került volna sor.

10. A polgári perrendtartás vonatkozó rendelkezései

A Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 5. § (1) bekezdése alapján a bíróság – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el. A (2) bekezdés szerint a bíróság a nyilvánosságot indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárhatja, ha az minősített adat, üzleti titok vagy külön törvényben meghatározott más titok megőrzése végett feltétlenül szükséges. A bíróság a nyilvánosságot a közerkölcs védelmében, kiskorú védelmében, valamint az ügyfél kérelmére abban az esetben is kizárhatja, ha az a fél személyiségi jogainak védelme érdekében indokolt. A bíróság a nyilvánosságot különösen indokolt esetben a tárgyalásnak a tanúkihallgatással érintett részéről akkor is kizárhatja, ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelte el, és a zárt tárgyaláson történő meghallgatás a tanú, illetve hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében feltétlenül szükséges. A bíróság a tárgyalás során hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki. A polgári perrendtartás tehát az alaptörvény és a Bszi. alapján rögzíti a nyilvános tárgyalás alapszabályát azzal, hogy a nemzetközi gyakorlatnak, illetve az adatvédelmi szabályoknak megfelelően korlátozza a tárgyalás nyilvánosságát a minősített adatok, az üzleti titok vagy külön törvényben meghatározott más titok megőrzése végett. Ugyanígy a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően a közerkölcs védelme, a kiskorúak védelme, illetve kérelem esetén a fél személyiségi jogainak védelme indokolhatja a tárgyalótermi nyilvánosságot. Ugyanakkor az igazságszolgáltatási érdek fogalma a Polgári Perrendtartásban sem kerül rögzítésre, így a tárgyalásnak a tanú kihallgatással érintett részéről a bíróság a nyilvánosságot akkor zárhatja ki, ha a tanú adatainak zártan történő kezelését rendelte el. Ezentúl szükséges, hogy a tanú, illetve hozzátartozója életének, testi épségének megóvása érdekében feltétlenül szükséges legyen ez az intézkedés.

10.1. A tanúbizonyítás kiüresedésének veszélye

A szabályozásból tehát az következik, hogy a jelenlegi technikai feltételek mellett a tanúkihallgatás akár formális bizonyítási eszközzé silányulhat vissza, figyelemmel arra, hogy a tárgyalóteremben lehetőség van általában a tanú kihallgatása során is olyan felvétel készítésére, amelyet egyből az interneten közzé lehet tenni, így a tárgyalóterem előtt várakozó tanúk azt közvetlenül interneten, egy okos telefon segítségével, végignézhetik. Ilyen esetben nyilvánvalóan az esetleges hamis tanúk tanúvallomásai egyeztethetőek, azaz a bíróság által lefolytatott tanúbizonyítás meggyőző ereje,

illetve bizonyítékként történő felhasználhatósága erősen megkérdőjelezhető. A jelenlegi szabályozást ezért kifejezetten veszélyesnek találom. Alapvető garanciákat az igazságszolgáltatás érdekében is el kell helyezni az eljárási szabályokban, mivel a nyilvánosság biztosítása – álláspontom szerint – az igazságszolgáltatás megfelelő működéséhez képest másodlagos érdek. A probléma azáltal keletkezett, hogy a 2008. évi XXX. törvény 14. §-a beiktatta a Pp. 134/A. §-át, amely szerint a nyilvános tárgyaláson a bíróság által meghatározott módon, időbeli korlátozás nélkül készíthető kép- illetve hangfelvétel. A beiktatott szabály szó szerinti értelmezése alapján bármely tanú hozzátartozója beülhet egy tárgyalásra, és miközben a bíróság a felek személyes meghallgatását foganatosítja, valamint más tanúkat hallgat meg, eközben folyamatosan felvételt készíthet, azt az interneten megoszthatja, és a tárgyalóterem előtti folyósón tartózkodó tanú ezt megtekintheti. A bírói gyakorlat ezért is a 134/A. § (1) bekezdésének alkalmazása során figyelemmel van a 2008. évi XXX. törvény indoklására, amely szerint a törvény ezen paragrafusával a bíróság és a sajtó viszonyát a közelmúltban felmerült problémákra is figyelemmel törvényi szinten szabályozza. Nyilvánvaló, hogy a jogalkotó a hivatkozott paragrafust a bíróság és a sajtó kapcsolatának szabályozására kívánta alkalmazni, akkor az időbeli korlátozás nélküli kép- és hangfelvétel készítés kizárólag a sajtóra vonatkozik. A tanács elnökének rendfenntartási jogköre kiterjed arra, hogy meghatározza milyen módon készíthető a kép- illetve a hangfelvétel, vagyis a sajtó nem mozoghat szabadon a tárgyalóteremben, a bírói habitustól és az egyedi esettől függ milyen mozgásteret kap. Az élő közvetítés és a folyamatos tudósítás továbbra is problémákat vet a sajtóra történő szűkítés mellett is, mivel a tanúk esetleges befolyásolását eredményezi, a szabályok megszegőivel szemben nem biztosít érdemi szankciókat.

10.2. Bárki készíthet felvételt?

A Kúria Kfv.V.35.320/2014/12. számú határozatában fejtette ki, hogy a Pp. 134/A. § (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy a nyilvános tárgyaláson kép-, és hangfelvétel készítésére bárkinek korlátozás nélkül lenne joga. A felperes felülvizsgálati kérelmében azzal érvelt, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 134/A. §-ába foglalt jogszabályi rendelkezéseket, mert nem engedélyezte, hogy a tárgyalásról hangfelvételt készítsen. Álláspontja szerint ez olyan, az ügy érdemi eldöntésére is kiható lényeges eljárási jogszabálysértés, amely miatt az elsőfokú bírósági eljárást meg kell ismételni. A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak és ítéletében rámutatott, hogy amennyiben a Pp. 134/A. § (1) bekezdésének rendelkezése önmagában állna, akkor a nyilvános tárgyaláson csak a tárgyalás rendjének fenntarthatósága jelenthetné a kép és hangfelvétel készítésének korlátozását. „A Pp. 134/A. § (1) bekezdését azonban egybe kell vetni a további rendelkezésekkel, amelyekből egyértelműen kitűnik,

hogy a jogalkotó a felvétel készítés tekintetében a nyilvános tárgyaláson részt vevő személyekre (bírók tagjai, jegyzőkönyvvezető, ügyész) és a kép-, illetve hangfelvétel készítőire (sajtóra) is további szabályokat, korlátozásokat fogalmaz meg. A Pp. 134/A. § (1) bekezdése ezért nem értelmezhető úgy, hogy a nyilvános tárgyaláson kép-, és hangfelvétel készítésére bárkinek korlátozás nélkül lenne joga.”²² A Pp. 134/A. § (2) bekezdése megjelöli azokat a közfeladatokat ellátó személyeket, akik privacy-jét a legkevésbé kívánja védeni. E körbe tartoznak még „a törvény eltérő rendelkezésének hiányában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó, e feladatkörében eljáró személy(ek), azaz az ő hozzájárulásuk nélkül is készíthető róluk kép és hangfelvétel. A Pp. szabályai azonban a fentiek szerint kizárólag a sajtót „és nem bárkit” jelölnék meg a felvétel készítésére jogosultnak. A szabályozás egyértelmű a tekintetben is, hogy az itt megjelölt közfeladatot ellátó személyek hozzájárulását a felvételek elkészítéséhez nem kell beszerezni, a Pp. 134/A. § (3) bekezdése pedig azokat a személyeket határozza meg, akiről csak hozzájárulásukkal lehet kép-illetve hangfelvételeket készíteni. A felperes tehát, aki nem munkatársa, nem képviselője a sajtónak, nem újságíró, alaptalanul hivatkozott arra, hogy őt az első fokú bíróság jogséértően akadályozta meg abban, hogy a tárgyalásról hangfelvételt készítsen.

10.3. Ki is az a sajtó?

Folyamatos problémát jelent azonban az is, hogy a bíróságok kit tekintenek sajtónak. Már az új jogtár kommentárja is tartalmazza, hogy „A sajtón a nyilvánosság tájékoztatásával foglalkozó személyeket kell érteni. A technikai fejlettség és az internetes nyilvánosság jelenlegi helyzetében nem kizárólag a médiában hivatásszerűen dolgozó személyeket kell a sajtó munkatársainak tekinteni. Ezért a tárgyalóteremben megjelent személyektől sajtóigazolványt kérni, és csak az azzal rendelkező személyeknek engedélyezni a jegyzetek, fényképek, stb. készítését, túlhaladott gyakorlatnak tekintendő. A bíróság nem tehet különbséget az egyes médiavállalkozások, illetve a közvélemény tájékoztatásával egyéb keretek között foglalkozó személyek között, így sem a tárgyalási jelenlét, sem a tájékoztatás módját illetően nem engedhető meg a különbségtétel. Arra sincs törvényes lehetőség, hogy a jegyzőkönyvben a bíróság rögzítse a sajtó részéről kik vannak jelen, kizárólag a felvétel készítésének engedélyezésére vonatkozó döntések rögzítésére kerülhet sor.”²³

²² <http://www.lb.hu/hu/sajto/pp-134a-ss-1-bekezdese-nem-ertelmezhető-ugy-hogy-nyilvános-targyalason-kep-es-hangfelvétel>

²³ <http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/95200003.TV/>

A hivatkozott kommentárszakasz már számol azzal, hogy az internetes blogoknak egyre nagyobb jelentősége van. A világméretű specializáció hatása, hogy eltűntek a polihisztorok, így akkor, amikor valamilyen hasznos véleményt próbálunk keresni, nem általában egy bölcs emberhez fordulunk, hanem igyekszünk adott szakterületen jártas személyt megtalálni. A szakosodás eredménye, hogy vannak olyan témák, amelyek csak néhány, esetleg egy-két személy számára fontosak. Ezen néhány személy számára az írott sajtó nem volt alkalmas orgánus, mivel nem volt megoldható a híradás költséghatékonyan. Ezt a légtüres teret tudja betölteni pl. a blogírás, amely sok esetben akár a nyomtatott, akár az internetes sajtóhoz képest magasabb szinten képes értelmezni még az oly bonyolult folyamatokat is, mint az igazságszolgáltatás működése. Példa erre egy http://jog-asz.blog.hu/2016/01/31/vorosiszap_itelet címen írt blog is, amely más médiatartalmakhoz képest jóval magasabb szakmai színvonalon tudta bemutatni egy jogeset lényegét. Azaz mára már nyilvánvaló, hogy a sajtó fogalmának meghatározása köbevésett alapelvekkel nem lehetséges, egy folyamatosan változó és megújuló, dinamikus fogalomról van szó. Ennek ellenére a bíróságokon a legtöbben még mindig azt tekintik újságírónak, aki igazolja magát, annak ellenére, hogy sem kötelező tagság, sem reprezentatív szakmai szervezet nincsen. Erre tekintettel a Magyar Újságírók Országos Szövetségének tagságát igazoló vagy más sajtóigazolvány sem kérhető el. Bár a 2010-ben íródott Ekisz-kutatás záróanyaga már rámutatott erre a problémára, ennek ellenére 2015. évben végzett bírósági felmérések szerint a bíróság még mindig azt tekinti elsődlegesnek, hogy az újságíró igazolja magát vagy esetlegesen a bíróság ismerje az újságíró személyét. Ehhez képest csak kisebbségben vannak olyan vélemények, hogy elég, ha valaki magáról azt állítja, hogy újságíró.

10.3.1. Emberi Jogi Bíróság álláspontjának tükrében

A témában az Európai Emberi Jogok Bírósága is állást foglalt, amely értelmezés a bíróságok számára is iránymutató kell, hogy legyen. A Társaság a Szabadságjogokért videoprogramjának munkatársai már 2013-ban azzal szembesülnek, hogy a különböző bíróságok és tanácsok egymástól eltérően értelmezik a nyilvános tárgyalásról videofelvétel készítésének szabályait. A tanácsok egy jelentős része nem gördít akadályt a – tárgyalás rendjét nem zavaró, a tárgyalóteremben tartózkodó személyeknek az eljárási törvények szerint szükséges hozzájárulása birtokában történő – videofelvétel készítése elé, megelégszik annak bejelentésével, hogy a felvételt a Társaság a Szabadságjogokért munkatársa készíti. Egyes tanácsok ettől eltérően szükségesnek látják, hogy a Társaság a Szabadságjogokért munkatársa valamilyen irattal igazolja, hogy a Társaság a Szabadságjogokért megbízásából dolgozik. Vannak tanácsok, amelyek újságíró-egyesületek által

kiállított tagsági igazolványt követelnek meg, mások pedig valamely közismert sajtóorgánom kiadója által kiállított igazolvány bemutatása esetén engedik meg a kamera használatát. Előfordult, hogy a bíróság azért nem engedélyezte a sajtótermék kiadója által cégszerűen aláírt igazolás bemutatása ellenére sem a felvételkészítést, mert a tárgyalóteremben nem volt módja ellenőrizni, hogy az igazolás kiállítója valóban sajtótermék kiadója-e, szerepel-e például a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság interneten elérhető regisztrációs adatbázisában.

A strasbourgi székhelyű Európai Emberi Jogi Bíróság éppen ellenkezőleg, tágan értelmezi a sajtó mint a sajtószabadság alanyának fogalmát. Éppen a TASZ panasa nyomán született, nyilvánossággal kapcsolatos ítéletében állapította meg a következőket: „A Bíróság következetesen elismeri a nyilvánosság jogát arra, hogy közérdekű információkhoz hozzáférjen. A Bíróság e területen fennálló esetjoga a sajtószabadsággal összefüggésben került kifejtésre, amely az ilyen ügyekkel kapcsolatos információk és eszmék terjesztését szolgálja (...). Ezzel összefüggésben, a Bíróságnak a legnagyobb gondossággal kell vizsgálódását lefolytatnia akkor, ha a nemzeti hatóságok által tett intézkedések – beleértve az olyan intézkedéseket is, amelyek csupán megnehezítik az információhoz való hozzáférést – alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót, a társadalom egyik „házórzó kutyáját” („watchdog”) attól, hogy jogosan közérdekűnek tekintett ügyekről folytatott nyilvános vitában részt vegyen (...). A sajtó funkciója magában foglalja a nyilvános vita fórumainak a megteremtését is. E funkció realizálása azonban nem korlátozódik a médiára vagy a hivatásos újságírókra. A jelen ügyben a nyilvános vita fórumának előkészítését egy nem kormányzati szerv végezte. A kérelmező tevékenységének a céljáról tehát megállapítható, hogy az a tájékozott nyilvános vita alapvető fontosságú elemét képezte. A Bíróság többször elismerte a civil társadalom közügyek megvitatásához nyújtott fontos hozzájárulását (...). A kérelmező különböző céllal – beleértve az információszabadság védelmét is – emberi jogi tárgyú pereket folytató egyesület. Ezért, a sajtóhoz hasonlóan, társadalmi „házórzó kutyának” (watchdog) tekinthető (...). Ilyen körülmények között a Bíróság meggyőződött arról, hogy az egyesület tevékenysége a sajtó számára biztosíthatóhoz hasonló szintű Egyezményes védelmet tesz indokolttá.”²⁴

10.4. A jogi képviselő helyzete

A Pp. 134/A. § (2) bekezdése szerint a nyilvános tárgyaláson a bíróság tagjairól és a

---

²⁴ Társaság a Szabadságjogokért kontra Magyarország ügy (37374/05. sz. kérelem), 2009. április 14-én kelt ítélet http://ataszjelenti.blog.hu/2014/01/28/forgathat-e_a_tasz_a_targyaloteremben

jegyzőkönyvvezetőről, továbbá az ügyészről, a sajtó kép- illetve hangfelvételt készíthet. A 134/A. § (3) bekezdése alapján a hivatkozott szabályokból, illetve a büntetőeljárás törvény rendelkezései kapcsán kifejtettek közül egyértelműen látszik, hogy míg a büntetőeljárásban a védőről készíthető kép- és hangfelvétel, addig a polgári eljárásban a jogi képviselőről a jogszabály nem teszi lehetővé felvétel készítését hozzájárulása nélkül. Véleményem szerint a különbségtételnek sem alkotmányos, sem egyéb ésszerű indokai nincsenek, különösen azért, mivel a büntetőeljárásban résztvevő védő a tárgyalásról nem lehet távol, így jelenléte a tárgyaláson feltétlenül szükséges, ezzel ellentétben a polgári perben a jogi képviselő, amennyiben nem kíván, nem is kell megjelennie a tárgyaláson. Így maga döntheti el, hogy amennyiben a tárgyaláson a sajtó részt vesz, kíván-e a tárgyalóteremben tartózkodni. Az igazságszolgáltatás szempontjából pedig az, hogy valaki jogilag felkészült, ezzel foglalkozó szakember segítségét vehesse igénybe, ugyanúgy az igazságszolgáltatás rendes működéséhez tartozó alapvető garancia. Emellett a jogi képviselő szabadon dönthet arról, hogy a megbízást elfogadja-e, avagy azt visszautasítja.

11. A perrendtartás és az anyagi jog kapcsolata

A tárgyalóterem nyilvánosságának biztosításával kapcsolatos szabályok csak a Ptk.-ban biztosított, a képmáshoz és hangfelvételhez való joggal együtt értelmezhetőek, kiegészítve az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény hozzájárulásra vonatkozó rendelkezéseivel.

A képmáshoz és a hangfelvételhez való jogot jelenleg a Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:48. § tartalmazza, amely mind a képmás, vagy hangfelvétel elkészítéséhez, mind a felhasználásához az érintett személy hozzájárulását követeli meg. Kivételt képez ez alól a tömegfelvétel, valamint a nyilvános közéleti szerepléséről készült felvétel.

A személyhez fűződő jogként történő elismerésének indoka, hogy az ember külső megjelenése a személyiség belső sajátosságait vetíti ki, valamint szorosan tapad az önrendelkezési joghoz. A védelem objektív jellegű, mivel mindenkinek alanyi joga eldönteni, hozzájárul-e a kép- vagy hangfelvétel elkészítéséhez, illetve annak első, vagy bármely azt követő felhasználásához. A bírói gyakorlat a hangfelvétel engedély nélküli elkészítését önmagában visszaélésszerűnek minősítette. Így a jogsértőt terheli annak bizonyítása, hogy a hangfelvétel elkészítése nem volt visszaélésszerű.

A hozzájárulás formáját a Ptk. nem részletezi, így általában a ráutaló magatartás a felvétel elkészítéséhez elégséges, bár az Infótörvény 3.§ 7. pontja ennél jóval szigorúbb feltételeket támaszt.

A Pp.134/A.§(3) bekezdése pedig mind a hozzájáruló nyilatkozat megtörténtét, mind a nyilatkozat tartalmát kötelezővé teszi feltüntetni a jegyzőkönyvben.

A tömegfelvételen és a nyilvános közszereplésen túl a bírói gyakorlat elismeri a felvételkedészítés lehetőségét, amennyiben a felhasználójának jogos magánérdeke ezt szükségessé teszi. A Ptk. a személy képmását, illetve hangfelvételét a maga fizikai valóságában helyezi védelem alá. A képmás, illetve hangfelvétel ugyanis az ember személyiségének, külső megjelenésének valamilyen műszaki eszközzel való bemutatása. A képmás, vagy hangfelvétel a fentiekből következően szükségképpen valamilyen hordozó eszközön jeleníti meg az ember személyiségének egy lényeges momentumát.

A képmáshoz, és a hangfelvételhez fűződő jogok megilletnek mindenkit a sajtóval szemben is. Az Smtv.10. § szerint mindenkinek joga van arra, hogy megfelelően tájékoztassák a helyi, az országos és az európai közéleti ügyekről, valamint Magyarország polgárai és a magyar nemzet tagjai számára jelentőséggel bíró eseményekről, a médiarendszer egészének feladata hiteles, gyors, pontos tájékoztatás ezen ügyekről és eseményekről. Ez a tájékoztatás azonban nem sértheti a képmáshoz és a hangfelvételhez való jogot. A nyilvános közszereplés esete éppen ezért képez kivételt, mivel a képek és a hangok bizonyos fokú szabad felhasználása nélkül a modern tömegtájékoztatás nem tudná funkcióját betölteni.²⁵ Amennyiben a közszereplő magánemberként jelenik meg a nyilvánosság előtt, így rá is kiterjed, hogy csak hozzájárulásával készíthető róla felvétel, valamint a közszereplő képmása is csak közszerepléseivel összefüggésben, a közéleti megnyilvánulásai által meghatározott keretben, annak bemutatására használható fel az érintett hozzájárulása nélkül.²⁶ A bírósági tárgyalás azonban nem jelent nyilvános közszereplést. Ebből a szempontból annak sincs jelentősége, hogy a tárgyalás mennyire tart számot közérdeklődésre.

Mivel a Pp. 234/A. § (3) bekezdése lehetővé teszi az állami, vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó e feladatkörében eljáró személyről hozzájárulása nélkül a kép-és hangfelvétel készítését, így a joggyakorlatban ezen fogalmak pontos tartalmának meghatározása kapcsán hosszú polémia alakult ki.²⁷

---

25 Bdt.2007.1663., Bdt.2006.1298.

26 BH.2006.282

27 <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20154sz/06.pdf>

11.1. A közfeladatot ellátó személyről készült kép-és hangfelvétel változó megítélése

A Kúria 1/2012. BKM-PJE határozatában amellelt foglalt állást, hogy a nyilvános helyen, vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő, vagy munkát végző személy e tevékenységének ellátása során nem minősül közszereplőnek, ezért a személyt beazonosítható módon egyediesítetten ábrázoló képmás, vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához szükséges a hozzájárulása. A határozat alapvetően abból indul ki, hogy a nyilvános helyen, vagy közterületen szolgálati kötelezettséget teljesítő, vagy más munkát végző személy e tevékenysége nem önkéntes, szabad elhatározásból, hanem függelmi viszonyból következik. A határozat figyelemmel volt arra is, hogy a rendőrségről szóló 1994. évi XXIV. tv. 20. § (1) bekezdése alapján a rendőrt intézkedése során neve, azonosító száma, szolgálati igazolványa alapján, illetve azonosító jelvénye alapján kétséget kizáró módon azonosítani lehet, így ezen adatokon túl vele kapcsolatban más adatok kezelése jogellenesnek minősülhet, így a képmásának kezelése is.

Az Alkotmánybíróság 28/2014. (IX.29.) AB határozatában részben a Kúriától ellentétes álláspontra helyezkedett. A határozat szerint „rendőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha a nyilvánosságra hozatal nem öncélú, vagyis az eset körülményei alapján a jelen kor eseményeiről szóló, vagy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklésre számot tartó tájékoztatásnak, közügyet érintő képi tudósításnak minősül”. A Kúria 1/2015. számú BKM-PJE határozatában az 1/2012. BKM-PJE számú jogegységi határozatát hatályon kívül helyezte. A jogegységi határozat elsősorban az Alkotmánybíróság 28/2014. AB határozatának elemzésével foglalkozik, amelynek során megállapította, hogy a jogegységi indítványban is jelzett ellentmondás az adott ügyben irányadó tényállás sajátosságaihoz kötötten fennáll. A határozat szerint, amennyiben a közhatalmat gyakorló személy fellépésére a közéletet befolyásoló események közben kerül sor, úgy a képmáshoz való személyiségi jogainak gyakorlása, azok korlátozhatósága az általános, azaz a közéleti eseményeken pusztán jelenlévő magánszemélyek jogvédelmének szabályaihoz képest eltérő megítélés alá eshet. Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla a nyilvánosságra hozatal öncélúságát és a jelen kor eseményeiről szóló tájékoztatást vizsgálta, illetve hogy a közhatalom gyakorlása szempontjából közérdeklődésre számot tart-e a tájékoztatás, amelynek során a konkrét ügyben úgy ítélte meg, hogy a rendőröket is megilleti a képmáshoz fűződő jog. Ezt a döntést a Kúria a korábban hivatkozott Alkotmánybírósági határozat mellett is megalapozottnak találta²⁸.

²⁸ Az ítélet indokolása rögzítette, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdés helyes értelmezése szerint az alkotmányjogi panasz alapján lefolytatott eljárásban a bírósági határozat Alkotmánybíróság általi megsemmisítését követően lefolytatandó bírósági eljárásban az ügyben felmerült alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozatában foglalt jogértelmezési szempontok figyelembe

11.2. Közszerelő, közhatalmat gyakorló személyek esetei

A Polgári perrendtartás nyilvánosságra vonatkozó szabályai kapcsán kell leszögezni azt, hogy a bírósági tárgyalóterem nem nyilvános hely és nem közterület. A perben az eljárási jogaikat gyakorló személyek pedig nem tekinthetők közszerelőnek. Bizonyos kivételek lehetnek ez alól, így például amennyiben a sajtóérdeklődésre számot tartó ügyben a jogi képviselő kifejezetten a sajtóhoz fordulva tesz nyilatkozatot, vagy valamely személy feltűnő ruházatával, vagy feltűnő viselkedésével kiprovokálja a sajtó érdeklődését, ez már vonható a közszerelés fogalma alá.

A témában született legutóbbi Fővárosi Ítéltáblai határozat elvi érveléssel mutatott rá, hogy a félként eljáró állami szerv képviselőjét ellátó jogtanácsos polgári per nyilvános tárgyalása során nem tekinthető közhatalmat gyakorló személynek, sem közszerelőnek, tevékenysége nyilvános közéleti tevékenységnek sem minősül. A polgári perben a közhatalmat a bíróság gyakorolja; a felek képviselői eljárási jogaik érvényesítése során nem a közérdek, hanem a képviselt fél érdekei alapján járnak el, ezért nyilvános tárgyaláson róluk kép-és hangfelvétel csak kifejezett hozzájárulásuk esetén készíthető. Ezen döntésében foglalt állást úgy az Ítéltábla, hogy ha a Youtube csatornán közzétenni kívánt tartalmakról a regisztrált felhasználó hozzájárulása alapján szerkesztőség dönt, a közzétett tartalomért az internetes oldal működtetője felelősséggel tartozik. Az irányadó tényállás szerint a Törvényszéken korábban folyamatban volt perben a 2014. február 4-én és április 3-án megtartott tárgyaláson a felperesek és a II.r. alperes, mint jogi képviselő vett részt. A tárgyaláson a felperesek a rendőr-főkapitányság képviselőjét ellátó jogtanácsosok voltak, akik nem járultak hozzá, hogy róluk az I.r. alperesi televízió felvételt készítsen. A Törvényszék 23. sorszámú végzésében akként rendelkezett, hogy a tárgyalásról kép-és hangfelvétel kizárólag az előzményi per felperesi oldaláról és a bíróságról készülhet. Az I.r. alperes ezt követően a tárgyaláson felvételt készített, amely jelen per I. és II.r. felperesei profilból láthatóak. 2014. április 23-án az I.r. alperes által regisztrált Youtube csatornára felkerült összeállításban a II.r. alperessel hosszabb riport látható, amelyben a perrel kapcsolatban nyilatkozik. A felvételen látható az ítélet nyomtatott változata, azon olvasható módon a felperesek neve, a perben betöltött képviselői állásuk. A tárgyalást bemutató

vételével kell eljárni. A felülvizsgálati állásponttal szemben a jogszabályi rendelkezésből nem következik, hogy a bírósági határozat megsemmisítését követően az Alkotmánybíróság határozatában megfogalmazott mérlegelési szempontok figyelembe vételével a rendes bíróság nem juthat a korábbi álláspontjával azonos következtetésre. Érdemben azt állapította meg a Kúria, hogy az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatában előírt szempontoknak megfelelően, a rendőrök konkrét tevékenységük közben való fényképezésének és a képfelvételek nyilvánosságra hozatalának célját vizsgálva helyesen jutott a Fővárosi Ítéltábla arra a következtetésre, hogy az adott esetben a személyhez fűződő jog, ezen belül a képmás védelméhez fűződő jog - jogsértés megállapítását kizáró - korlátozása nem volt indokolt. <http://www.lb.hu/hu/sajto/tajekoztato-pfviv2012120163-szamu-szolgalatot-teljesito-rendor-kepmasanak-hozzajarulas-nelkul>

filmfelvételeken mindkét felperes megjelenítésre került. Ez a videóanyag a II.r. alperes facebook oldalán is látható volt.

Az I. és II.r. felperesek keresetükben többek között annak megállapítását kérték, hogy az alperesek megsértették a képmáshoz fűződő jogukat. Az I.r. alperes a kereset elutasítását kérte, védekezése szerint a tárgyalótermi tudósítás esetén nagyon fontosak a totálképek, mert ebből érzékelhető a nézők számára a felek és a bíróság pozíciója. A II.r. alperes elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a Pp.134/A. § (3) bekezdése alapján a felvétel elkészítését a bíróság nem tagadhatta volna meg. Önmagában a bíróság jogszabálysértő végzése a felek jogosultságait nem írhatja felül, mivel álláspontja szerint a felperesek a közhatalom gyakorlóiként vettek részt a tárgyaláson, ezért róluk hozzájárulásuk nélkül fényképfelvétel készíthető. Hivatkozott a Ptk. 2:48. § (2) bekezdésére is, amely alapján a tárgyalásról, mint nyilvános közszereplésről készült a felvétel.

Az elsőfokú bíróság megállapította a felperesek képmáshoz fűződő jogának megsértését, amikor az I.r. alperes a tárgyalásról olyan módon készített felvételt, hogy azon a felperesek határozott nyilatkozatuk ellenére beazonosítható módon látszanak. Ugyancsak megsértette a felperesek képmáshoz való jogát, amikor a tárgyaláson jogsértő módon készített felvételt a Youtube csatornán mindenki számára hozzáférhetővé tette. A bíróság megállapította, hogy a II.r. alperes is megsértette a felperesek képmáshoz fűződő jogát, amikor a facebook profilján a jogsértő módon készült videofelvételt a felperesek hozzájárulása nélkül hozzáférhetővé tette.

A bíróság a keresetet részben, az 1959. évi IV. tv., részben a 2013. évi V. tv. alapján bírálta el, mert a fényképfelvételek közül az egyik a 2014. február 4. napján tartott tárgyaláson készült, míg a másik a 2014. április 3. napján tartott tárgyaláson. Az ítélet indokolása kitért arra, hogy az I.r. alperes, mint a sajtó reprezentánsa vett részt és készített felvételt, erre tekintettel a bíróságról és a jegyzőkönyvvezetőről külön engedély és időbeli korlát nélkül készíthetett felvételt. Kiemelte azonban, hogy a tárgyalás egyéb résztvevőjéről csak hozzájárulással lehetett volna ezt megtenni, az alperesek képviselői állami szerv képviselői, a tárgyaláson azonban nem állami feladatot látnak el, nem gyakorolnak közhatalmat. Az ítélet indokolása tartalmazta, hogy a tárgyaláson való részvétel, még ha nyilvános tárgyalásról is van szó, nem tekinthető közéleti szereplésnek, még akkor sem, ha az közérdeklődésre számot tartó perben történik, ugyanígy az ott készült felvétel sem tekinthető tömegfelvételnek. A közzététel kapcsán pedig a bíróság álláspontja szerint annak volt jelentősége, hogy az I.r. alperes regisztrált a Youtube felületén, így annak nincsen, hogy személyesen közreműködött-e a közzétételben. A II.r. alperes személyes facebook oldalán történő közzététel

kapcsán rámutatott arra, hogy nem annak van jelentősége, hogy fizikailag ténylegesen ki végzi el a szükséges technikai műveletet, hanem annak, hogy kinek az akarata szerint valósul meg. Ez pedig mindkét alperes esetében egyértelműen megállapítható volt. Ezért a képmás hoz való jog megsértése mindkét alperes jogsértő magatartásával megvalósult. A jogerős ítélet mind a régi, mind az új Ptk. alapján vizsgálta a képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jogokat. Rámutatott, hogy bár a megfogalmazás között - közszereplés, közéleti szereplés - némi eltérés mutatkozik, a védendő érték azonban azonos, az pedig az ember külső megjelenése és az ezzel összefüggő rendelkezési jog, amely az emberi méltóság része. Rámutat az ítélet arra is, hogy a képmás védelméhez fűződő jog változatlanul olyan személyiségi jog, amely a személy számára alanyi jogon biztosítja a védelmet, amely védelmet kifejezett törvényi rendelkezés hiányában egyéb igény, így a közvélemény tájékoztatásának igénye sem írhatja felül. A Fővárosi Ítéltábla állást foglalt abban is, hogy a képviselőt ellátó jogtanácsos nem közszereplő, tevékenysége nyilvános közéleti tevékenységnek sem tekinthető. Polgári perben a rendőrség jogképességgel rendelkező szervezeti egysége a közhatalom gyakorlásával összefüggő szervező, intézkedő tevékenység gyakorlására nem jogosult. A perbeli magatartását, cselekményeit illetően a természetes, vagy más jogi személyiséggel rendelkező feleknél sem több, sem kevesebb jogosultság és kötelezettség nem illeti meg. A 28/2014. AB határozatnak megfelelően a bíróság foglalkozott azzal is, hogy a polgári per alakulása közérdeklődésre számot tartó, a jelen kor történéseinek bemutatása szempontjából jelentős eseménynek minősülhet, azonban az erről való tudósítás lehetősége a nyilvános tárgyalásról készített felvétel elkészítésével megvalósult, így a felperesekről készült felvétel már a sajtószabadsághoz, a megfelelő tájékoztatáshoz mind ellenőrző, tájékoztató funkció betöltéséhez nem járult hozzá. A képen a felpereseknek cselekvősége nincsen, ábrázolásuk pusztán jelzésértékű, a perbeli esetben ezért öncélúnak tekinthető. A bíróság általánosságban is értelmezte ennek során a Pp. 134/A. § (3) bekezdésének rendelkezéseit, amely alapján az ügyész kivételével a felekről és más perbeli személyekről, ezek képviselőiről, továbbá a tanúról, a szakértőről és a szemletárgy birtokosáról az Ítéltábla álláspontja szerint csak kifejezett hozzájárulásuk esetén készíthető kép-és hangfelvétel. Ezzel szemben törvény eltérő rendelkezése hiányában az állami, vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó, e feladatkörében eljáró személyről hozzájárulása nélkül is készíthető kép-és hangfelvétel. Ennek során a határozat példálózva említi a büntetés-végrehajtási őrt, mint olyan személyt, akinek hozzájárulása nélkül is készíthető kép-és hangfelvétel. Az Ítéltábla ennek kapcsán rámutatott arra, hogy a polgári perben a közhatalmat a bíróság gyakorolja, ezt meghaladóan a közérdek érvényesítése érdekében való fellépése a Pp. 9. § alapján az ügyész jogosult, a felek, illetve képviselőik eljárás jogaik gyakorlása során nem a közérdek, hanem a képviselt fél érdekei alapján

járnak el. A félre, illetve jogi képviselőire ezért a Pp. 134/A. § (3) bekezdés utolsó mondata nem alkalmazható.²⁹

Ezzel az indokolásával tehát az Ítéletábrla akként foglalt állást, hogy indokolt a büntető és a polgári ügyekben eljáró személyek közötti különbségtétel. Tekintettel arra, hogy a konkrét ügyben a különbségtétel okai nem merültek fel, így a bíróság a különbségtétel indokaival nem foglalkozott. A tárgykörben született 428/B/1998. AB határozat, valamint a 8/2004. AB határozat, a 22/1994. AB határozat és az 1/2015. AB határozatból sem állapítható meg, hogy a különbségtételnek volna egyértelmű alkotmányos alapja. Irányadó lehet azonban dr. Paczolay Péter alkotmánybíró párhuzamos indokolása amely alapján „az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint csupán a közhatalmat gyakorlók és a közszereplő politikusok esetében állapítható meg státuszuk alapján, hogy a tevékenységüket, személyiségüket érő bírálat tipikusan (főszabály szerint) a közügyek vitájához tartozik, ám még e körben is releváns kérdés marad, hogy a konkrét esetben valóban a közügyek szabad megvitatásához kapcsolódott-e a szóban forgó véleménynyilvánítás. Más személyeknél, vagyis más esetben pedig – és a jelen ügy álláspontom szerint ilyen eset – az érintett személy státusza, annak közszereplői jellege még kevesebb támpontot ad a mérlegeléshez, és sokkal inkább meghatározóvá válik a közügyekkel való konkrét összefüggés megléte vagy hiánya.

12. Problémák gyűjteményben

12.1. Adatvédelem

Hivatkozni kívánok az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának jelentésére, az OBH.1439/2009. számú ügyben, amelyben kifejtésre került, hogy a bírósági tárgyalás olyan speciális közeg, ahol az egymással konkuráló alapjogok, emberi méltóság és személyiségi jogok, a gyermekek jogainak védelme, a közérdekű adatok nyilvánossága, a tájékoztatáshoz való jog, a tisztességes eljáráshoz való jog, alkotmányos alapelvek (a nyilvánosságon keresztül megvalósuló társadalmi kontroll, a jogbiztonságból következő egyértelműség és kiszámíthatóság) közötti egyensúly megteremtése nem képzelhető el törvényi garanciák, keretszabályok nélkül. A szabályozási igény esetében figyelembe kell venni a jogsérelem megelőzését, a fejlett tömegkommunikációs eszközök korában ugyanis a társadalmi nyilvánosság olyan mértékű lehet, hogy az eljárásban érintett személyek alapvető jogainak súlyos sérelméhez is vezethet. A törvényi szintű általános és egységesen kötelező szabályozás hiánya jelenleg több, nehezen feloldható

---

²⁹ BDT2016. 3441.

problémaláncolatot, csapdahelyzetet generál, amelyre a bíróságok nem képesek megfelelő választ adni.

12.2. Munkacsoportok

Fel kívánom ezzel hívni a figyelmet arra, hogy a témával foglalkozó valamennyi szerző felveti az egységes jogi szabályozás hiányából fakadó visszasságokat, illetve jelzi ennek szükségességét.³⁰ Az Országos Bírósági Hivatal sajtószóvivői munkacsoportja által készített gyakorlati útmutató bírósági sajtószóvivők és sajtótitkárok számára munkaanyagban olvasható, hogy a bírósági sajtótájékoztatás soha nem fogja tudni felvenni a versenyt az online tájékoztatással és nem a bírósági technikai feltételek megléte, vagy hiánya miatt, hanem azon egyszerű oknál fogva, hogy egy bírói döntésről tájékoztatást adni csak a tárgyalások berekesztését követően lehet és szabad, azonban akkorra már az online sajtó szinte mindent leköszölt. Az internet világában a tárgyalások, ítélethirdetések akár élőben, vagy online közvetítésének igénye, lehetősége és – a hírversenyek nézettsége okán – szükségessége a bíróságok számára behozhatatlan sajtóelőny. A bíróság ezért nem az azonnali, hanem az időszerű tájékoztatásra helyezi a hangsúlyt. Az időben elkésztett tájékoztatásnál már csak a pontatlan, vagy téves tájékoztatás okozhat nagyobb károkat.

12.3. Hogyan nevezzetek?

Problémaként jelentkezik különösen a sajtóközlemények kapcsán, hogy a bíróság az érintett személyeket, hogyan jelölje meg. A tárgyalások nyilvánosságából következik, hogy a vádlottak, a sértettek, peres felek és tanúk adatait a tárgyalóteremben helyet foglaló sajtóképviselők megismerhetik, ezáltal a bírósági eljárás folytán személyes adatok birtokába kerülhetnek. A 20/2005 (V.26) AB határozat alapján az Alkotmánybíróság állás foglalt abban, hogy „a személyes adatok nem válnak pusztán abból az okból közérdekű adattá, hogy közfeladatot ellátó szerv kezelésébe kerülnek. Az adatvédelmi törvény ugyanis nem az iratelvből, hanem az adatelvből indul ki.” A határozat figyelembe veszi azt, hogy a bírósági út igénybevétele sok esetben nem választás eredménye. Az adatvédelmi biztos ABI-1910-2/2010/K. számú állásfoglalása értelmében a jogszerűen nyilvánosságra kerülő adat is élvezzi a személyes adatokra vonatkozó adatok védelmét. A személyes adatok oltalmán keresztül a magánszféra védelemben részesül még akkor is, ha az adat

³⁰ http://epa.oszk.hu/02500/02567/00005/pdf/EPA02567_Studia_Iuvenum_Iurisperitorum_5_2010_217-271.pdf

„A magam részéről ezt a fajta jogalkotást is aggályosnak tartom, hiszen a laikusok számára szinte ellehetetleníti a témakörben való bővebb elmélyülést az, hogy a törvények egymásra hivatkozva nem mondanak szinte semmi konkrétat. Nem is beszélve arról, hogy a kutatómunkát, illetve az esetleges jövőbeni kodifikációt is megnehezíti a jogszabályok illetően történő létrehozása.”

nyilvánosságra került, vagy közelebbről meg nem határozható személy számára ismertté vált, válhatott. Az Infotv. 5. § (1) bekezdése alapján a személyes adat kezeléséhez az érintett hozzájárulása vagy törvény rendelkezése szükséges. Mindezek alapján a bírósági eljárásban résztvevők nevének nyilvánosságra hozatala sérti az információs önrendelkezési jogot. A nyilvános tárgyalás nem jelenti automatikusan azt, hogy a sajtó arról szabadon, az érintettek hozzájárulása nélkül, teljes részletességgel beszámolhat. Különösen nem jelenti azt, hogy pusztán abból fakadóan, hogy a tárgyalás során valamelyik érintett, esetleg vádlott teljes neve elhangzik, ez felhatalmazást jelentene a sajtó számára arra, hogy a nevét nyilvánosságra hozza. A NAIH 6344-2-2012/V. számú állásfoglalása szerint „kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg”. Mivel az Infotv. 6. § (8) bekezdéséből következően az érintett egyértelmű hozzájárulása kell a teljes név használatához a tárgyaláson kívül. A Pp. hivatkozott 134/A. § írt szabályai ennek jegyzőkönyvben történő rögzítését is előírják, de valamennyi bírósági eljárásban indokolt a hozzájárulás oly módon történő rögzítése, hogy ez a későbbi jogviták során bizonyítási problémákat ne okozzon. Az OBH sajtószövívői munkacsoportja ezért azon az állásponton van, hogy az írásbeli bírósági sajtóközleményekben egységesen az érintett személyek monogramját célszerű használni függetlenül attól a körülménytől, hogy a perben érintett neve a sajtó előtt korábban ismert volt, avagy sem. A szóbeli sajtónyilatkozatokban pedig az életszerű kommunikációt biztosítandó célszerű az érintettet vádlottként, sértettként, felperesként, alperesként említeni.

12.4. Korábbi elítélések

Kérdésként merült fel az is, hogy folyamatban lévő ügyben lehet-e tájékoztatást adni a terheltet érintő korábbi jogerős ítéletekről. E körben a bíróság azt az álláspontot alakította ki, hogy a megelőző jogerős elítélésekről csak akkor lehet tájékoztatást adni, amennyiben az elítélt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól. A kérdést bonyolítja, hogy a jelenlegi technikai feltételek mellett (keresőprogramok és internetes adatbázis) némi utánajárással a sajtó maga is hozzájut a terhelték korábbi ítéleteihez. Ilyen esetben sokszor csak azért nyújtanak be sajtóközlemény iránti kérelmet, hogy a bíróság ezen adatokat megerősítse, amelyre azonban nincsen lehetőség. A korábbi jogerős elítélésekről szóló tájékoztatásnak akkor van helye, ha ez az ügydöntő határozat, vagy az előzetes letartóztatás elrendelése szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, illetve azt azoknál kifejezetten figyelembe kellene venni.

13. Magánélet a tárgyalóban

Problémaként jelentkezik a nyilvános tárgyalással összefüggésben a magánülethez való jog. A magánszférához való jog és a magánélet szabadságához való jog az egyén autonómiájának védelmére szolgáló olyan alapjog, amely az ember veleszületett méltóságából ered.³¹ Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek. Ha a nem kívánt betekintés mégis megtörténik, akkor nemcsak önmagában a magánülethez való jog, hanem az emberi méltóság körébe tartozó egyéb jogosultsági elemek, mint pl. a testi-személyi integritáshoz való jog is sérülhet.³² Ezzel nagyon szorosan összefügg, hogy az Alkotmánybíróság az egyik legkorábbi döntésében már az emberi méltóság személyiség-védelmi, az önrendelkezési szabadságot védő funkciójából vezette le a felek perbeli rendelkezési jogát.³³ Az önrendelkezési jog a polgári perekben gátat szab a bíróság hivatalból történő bizonyításának, de a tárgyalóterem nyilvánossága szempontjából is jelentőséggel bír. A tárgyalóteremben hallgatóságként jelen lévő személyek ugyanis a megismert személyes adatokkal nem élhetnek vissza és különösen a sajtó számára kiemelendő, hogy a tárgyalóteremben elhangzó információk nem a nyilvánosság számára címzett nyilatkozatok. Ebből következően az eljárásban részt vevő bármely személlyel egyedileg kapcsolatba hozható információ megosztása kötődik a fél hozzájárulásához. A bírósági tárgyalás nyilvánossága, watchdog funkciója nem eredményezheti azt, hogy az eljárásban részt vevő személyek magánéletének szükségképpen megjelenő elemei bármely személy számára elérhető információk legyenek. Ez a védelem természetes módon megilleti a közszereplőket is, mivel a bírósági tárgyalást nem lehet közszereplésnek tekinteni, az abban történő részvétel sok esetben nem is önkéntes, vagy csak annyiból a fél akaratán múlik, hogy kíván-e polgári pert indítani. A perbeli önrendelkezés magában foglalja az egyén jogát arra, hogy alanyi jogait a különböző állami szervek, így a bíróság előtt érvényesítse. Magában foglalja ugyanakkor a jogérvényesítéstől való tartózkodás lehetőségét is. Ez alapján mindenki legszemélyesebb joga, hogy polgári jogi igényeit bíróság előtt érvényesít-e, él-e fellebbezés, és a jogorvoslat lehetőségeivel. A perindítás azonban nyilvánvalóan nem jelenti azt, hogy a bírósági eljárásban elhangzó információkat valaki nyilvánosságra is kívánja hozni. A sajtó óvatlan tájékoztatásai azonban sokszor egy életre megváltoztathatják egy perbeli szereplő sorsát. Egy kisebb súlyú bűncselekmény elkövetője hosszú időre megbélyegeződhet, vagy

---

31 56/1994. (XI. 10.) AB határozat

32 36/2005. (X. 5.) AB határozat

33 8/1990. (IV. 23.) AB határozat

egy sértett stigmatikusan viselheti egy tragédia történéseinek nyilvános emlékeit. A megfelelő garanciát álláspontom szerint itt is a professzionálisan kialakított sajtószóvivői rendszer tudja biztosítani, amely szakszerű és gyors tájékoztatás nyújtásával biztonságos információkat adhat át a sajtónak. A sajtó pedig ezen információkat „színezheti” saját eszközeivel anélkül, hogy személyes adatokat közölne.

IV. Záró gondolatok

Összességében megállapítható, hogy a nyilvános tárgyalás rendkívül sok problémát vet fel, amelyek megnyugtató rendezésére a jogalkotónak van a legnagyobb lehetősége. A tárgyalóteremben alapjogok folyamatos összeütközése tapasztalható, amit leginkább a tárgyalást vezető bíró felkészültsége oldhat meg. Az igazságszolgáltatás működésének megismerése olyan fontos cél, amiben a sajtónak nagyon fontos szerepe van a média által erősen befolyásolt társadalomban. A tárgyalások azonban általában elég unalmasak ahhoz, hogy a felgyorsult szórakozást kereső közönség számára jól fogyaszthatóak legyenek, ezért jellemző a lényeget kevésbé visszaadó, hatásvadász és ezáltal pontatlanul közvetített tudósítások elharapódzása. Mindemellett megjelent a tudatlanságból is fakadó félreértelmezése a bírósági munkának. A megoldásra törekvés jelentkezik a bíróság részéről, amikor az Országos Bírósági Hivatal (OBH) az átlátható, nyitott igazságszolgáltatás jegyében indított előadássorozatot a középiskolákban „Nyitott Bíróság” címmel. A kezdeményezés mottója: "Attól félsz, amit nem ismersz". A szervezők szerint minél többet tudnak az igazságszolgáltatásról az odafordulók, annál inkább elfogadják és tisztelik döntéseit, annál nagyobb a bizalom a bíróságokban.³⁴ Különösen fontosnak tartom e körben az egyre gyakrabban megszervezett perszimulációkat, aminek keretében a nyilvánosság számára esszenciálisan és szórakoztatóan mutatható be polgári és büntetőeljárás, de akár a bírósági közvetítés (mediáció) is anélkül, hogy a személyes adatok védelme vagy a magánszférához való jog veszélybe kerülne.

A nyilvánosság biztosítása elvben a visszaélések elkerülése és azok leleplezése érdekében fontos, ehhez képest nem találtam olyan esetet, amikor a hallgatóságként, vagy sajtó munkatársaként jelen lévő személy kezdeményezése nyomán valamilyen fontos hiba feltárása megtörtént volna. Természetesen ebben a körben nagy lehet a látencia, mivel a szükséges igazgatási intézkedéseket a bíróság anélkül teheti meg, hogy erről a közvélemény értesülne, ha egy panaszt megalapozottnak talál. Erre tekintettel álláspontom szerint fontos irányvonal a bírósági munka minél nagyobb nyilvánosságának biztosítása, mert a legnagyobb átláthatóság biztosítja a legnagyobb garanciát

---

34 <http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/nyitott-birosag>

bármely hatalommal szemben. Figyelembe kell venni ennek ellenére azt a körülményt is, az Alaptörvényben is rögzített nyilvános tárgyalásnak nincs olyan alapjogi védelme, mint a magánélethez való jognak, vagy az önrendelkezési jognak. E mellé sorakoztatnám fel az igazságszolgáltatás alapvető működéséhez fűződő társadalmi érdeket, amely véleményem szerint ugyancsak megelőzi a tárgyalások nyilvánosságához fűződő érdekeket annak ellenére, hogy az eljárási törvények ezt nem tartalmazzák.

Különös áttekinteni azt a munkaanyagot, amely szerint felmérték, hogy mely ügyek iránt érdeklődnek leginkább a sajtóképviselők. Ez alapján megállapítható, hogy az ügyek 80 %-ában a büntetőügyek, 5,2 %-ban polgári ügyek, 3-3 %-ban közigazgatási és munkaügyek, míg 8,8 %-ban a bíróság működése és az elért eredmények után érdeklődnek a sajtó képviselői. Jól mutatják ezek a számok is, hogy miközben a társadalom szempontjából nem feltétlenül a büntető ügyek bírnak leginkább jelentőséggel, a bírósági ügyteher szempontjából pedig nem a meghatározó területről van szó, ennek ellenére a sajtó inkább az érdekes és egyben könnyen emészthető büntető ügyekkel foglalkozik. Jól látható ebből is, hogy a média piaci alapon működik, miközben a bíróság a szakszerűség és törvényesség elvein keresztül munkálkodik az igazságosságért. Az együttműködés és a problémák megoldását szolgálja, hogy az Országos Bírósági Hivatalban a Kommunikációs Munkacsoport került felállításra és az Országos Bírósági Hivatal elnökének 499/2014. (XI. 20.) OBHE számú határozata 2014. november 20. napjától Sajtószóvivői munkacsoportot hozott létre a bírósági sajtószóvivői és sajtótitkári hálózat munkájának segítése céljából.

„Az igazságszolgáltatás nem zárkozhat elefántcsonttoronyba, de egyelőre a közvetlen és teljes nyilvánosság biztosítása sem látszik megoldható feladatnak a bíróságokon, éppen ezért minél jobb és hatékonyabb együttműködésre kell törekedni a nyilvánosságot képviselő és azt kiszolgáló médiumokkal.”³⁵ A kölcsönös megértés mindenképpen szükséges.

dr. Hegedűs Ákos

bíró

Egri Járásbíróság

---

35 <http://www.jogiforum.hu/hirek/35203> (Handó Tünde az OBH elnöke)

<i>I. Szimbólumok</i>	1
<i>II. Jól látszani</i>	2
1. <i>Kinek is fontos?</i>	2
2. <i>Érdekellentétek</i>	2
3. <i>Egységes jogszabályi keretek</i>	3
<i>III. A jogi szabályozás hagyományai</i>	3
1. <i>Alapjogi Szinten</i>	3
2. <i>Nemzetközi keretekkel kiegészítve</i>	4
3. <i>Szervezetileg is nyilvános</i>	5
4. <i>A bírósági határozatok nyilvánossága</i>	5
5. <i>A folyosó nem tárgyalóterem</i>	6
6. <i>A bírák nyilatkozattétele</i>	6
6.1. <i>A nyilatkozattétel korlátai</i>	7
6.2. <i>Az írásba foglalt ítélet elégtelensége</i>	7
6.3. <i>Folyamatosan felmerülő igény</i>	8
6.4. <i>A vélemények sokszínűsége</i>	9
6.5. <i>A jogalkotó szerint</i>	10
7. <i>A sajtóval való kapcsolattartás</i>	10
7.1. <i>A bíró véleménye nem a bíróság véleménye</i>	11
8. <i>Az egységes jogi szabályozás hiányának következményei</i>	12
8.1. <i>Speciális prevenció kontra generális prevenció</i>	12
9. <i>A büntető eljárás nyilvánosságra vonatkozó szabályai</i>	13
9.1. <i>A felvételkedzés veszélyei</i>	14
9.2. <i>A hallgatóság regisztrációja</i>	14
9.3. <i>Kérdések kérdések hátán</i>	14
10. <i>A polgári perrendtartás vonatkozó rendelkezései</i>	16
10.1. <i>A tanúbizonyítás kiüresedésének veszélye</i>	16
10.2. <i>Bárki készíthet felvételt?</i>	17
10.3. <i>Ki is az a sajtó?</i>	17
10.3.1. <i>Emberi Jogi Bíróság álláspontjának tükrében</i>	18

10.4. A jogi képviselő helyzete	19
11. A perrendtartás és az anyagi jog kapcsolata	19
11.1. A közfeladatot ellátó személyről készült kép-és hangfelvétel változó megítélése	20
12. Problémák gyűrűiben	24
12.1. Adatvédelem	24
12.2. Munkacsoportok	24
12.3. Hogyan nevezzelek?	24
12.4. Korábbi elítélések	25
13. Magánélet a tárgyalóban	25
IV. Záró gondolatok	26

Felhasznált irodalom:

Koltay András – Nyakas Levente: Magyar és európai médiajog (Wolters Kluwer, Budapest, 2015)

Szabó László: 13 bíró emlékezik, Budapest, 1980 Táncsics kiadó

Majtényi László – Péterfalvi Attila – Róth Erika – Pataki Árpád – Sándor Zsuzsa – Schiffer András – Szikra Zsuzsa – Juhász Gábor: Bíróságok és a nyilvánosság (Fundamentum 2004. 1. szám 63-90. oldal)

Majtényi László – A nyilvánosság és a bíróságok (Kontroll Jogtudományi folyóirat 01/2004. 83-92. oldal)

Szilágyi Nándor Imre: Az igazságszolgáltatás nyilvánossága, különös tekintettel a tárgyalóterem nyilvánosságára és a sajtóval való kapcsolatra <http://www.mabie.hu/node/301>

Sándor Zsuzsa – Igazságszolgáltatás és nyilvánosság (Kontroll Jogtudományi folyóirat 01/2004. 93-96. oldal)

Sándor Zsuzsa: Bírák könyve – Hallgatásra ítélve (HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó 2006)

Varga Zoltán – A kommunikáció és az igazságszolgáltatás (Bírák Lapja 2005. 2. szám 3-11. oldal)

Baka András: A bírósági tárgyalások nyilvánossága. Magyar Jog, 2010/7. p. 385-387.

Horváth E. Írisz: A polgári perek nyilvánossága. In: Csehi Zoltán – Koltay András – Navratyil Zoltán (szerk.): A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban. Budapest, Wolters Kluwer, 2014.

Majtényi László – Péterfalvi Attila – Róth Erika – Pataki Árpád – Sándor Zsuzsa – Schiffer András – Szikra Zsuzsa – Juhász Gábor: Fórum – a bírósági eljárás nyilvánosságáról. Fundamentum, 2004/1.

Dr. Darák Péter előadása: „A belső bírói fórumok, az oktatás és az informális csatornák szerepe az ítélkezési gyakorlat egységesítésében”

http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/darakp_eloadas.pdf

Fleck Zoltán: A tárgyalóterem és nyilvánosság, elméleti megfontolások

<http://www.es.hu/index.php?view=doc;25511>)

Fleck Zoltán: Tekintély és nyilvánosság (<http://www.es.hu/index.php?view=doc;16351>)

Eötvös Károly Közpolitikai Intézet: Az igazságszolgáltatás nyilvánossága különös tekintettel a bírósági határozatok nyilvánosságára

(http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmanyok/bhgy/birosagok_nyilvanossaga_20090909_vegleges.pdf)

http://www.ekint.org/ekint_files/File/tanulmanyok/a_targyalasok_nyilvanossaga.pdf 24. o.

http://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/atargyalasesasajtonyilvanosag.pdf

file:///C:/Dokumentumok/Downloads/cikk_51.pdf Horváth E. Írisz: A polgári perek nyilvánossága In Medias Res 2013/2 • 9, 381–396

<http://birosag.hu/allampolgaroknak/targyalotermi-viselkedesi-tajekoztato>

http://epa.oszk.hu/02300/02334/00014/pdf/EPA02334_Fundamentum_2004_01_063-090.pdf

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_buntetoeljarasi_jog/ch18s02.html

<http://www.lb.hu/hu/sajto/pp-134a-ss-1-bekezdese-nem-ertelmezhető-ügy-hogy-nyilvános-targyalason-kep-es-hangfelvetel>

<http://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/95200003.TV/>

Társaság a Szabadságjogokért kontra Magyarország ügy (37374/05. sz. kérelem), 2009. április 14-

én kelt ítélet http://ataszjelenti.blog.hu/2014/01/28/forgathat-e_a_tasz_a_targyaloteremben

<http://birosag.hu/tudjon-meg-tobbet/nyitott-birosag>

<http://www.jogiforum.hu/hirek/35203> (Handó Tünde az OBH elnöke)

www.jogiforum.hu/hirek/18286#axzz0wqq3X741

<http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20154sz/06.pdf>

http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/darakp_eloadas.pdf

<http://www.mifocink.com/?p=5320>

<http://birosag.hu/nyilvanossag/az-igazsagugyi-adatkezelesrol-es-birosagi-tajekoztatasrol-szolo-torvenytervezet>

http://epa.oszk.hu/02500/02567/00005/pdf/EPA02567_Studia_Iuvenum_Iurisperitorum_52010_217-271.pdf

<http://www.mabie.hu/node/173>

http://offforever.blog.hu/2016/02/01/az_igazsagszolgalatast_fenyegeti_a_kormany_oldal_hir_vele_meny_gyujtemeny

53/1991. (X. 31.) AB határozat

9/1992. (I. 30.) AB határozat

38/1993. (VI. 11.) AB határozat

17/1994. (III. 29.) AB határozat

58/1995. (IX. 15.) AB határozat

97/2009. (X. 16.) AB határozat

28/1995.V.19. AB határozat

56/1994. (XI. 10.) AB határozat

36/2005. (X. 5.) AB határozat

36/1994. (VI. 24.) AB határozat

33/1998. (VI. 25.) AB határozat

13/2014. (IV. 18.) AB határozat

8/1990. (IV. 23.) AB határozat

1/2015. (I. 16.) AB határozat